

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

Ürün Raporu TURUNÇGİLLER 2021

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME
ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

**ÜRÜN RAPORU
TURUNÇGİLLER
2021**

**Hazırlayan
Eda AYGÖREN
Ziraat Yüksek Mühendisi**
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü

TEPGE YAYIN NO: 333

ISBN: 978-605-7599-72-8

**© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.**

TEMMUZ/2021

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 06800
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen
“2018 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması” na aittir.

(<http://www.tarimormaninsan.com/img/10-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/400/birincilik-odulu-mehmet-yikilmazsoy.jpg>)

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. DÜNYADA DURUM.....	1
2.1.Dünyada Turunçgil Üretimi	1
2.2. Dünyada Turunçgil Tüketimi.....	3
2.3. Dünyada Turunçgil Alanı ve Verimi.....	4
2.4. Dünyada Turunçgil Ticareti.....	4
2.4.1. Dünyada turunçgil ihracatı.....	4
2.4.2. Dünyada turunçgil ithalatı.....	5
2.5. Dünya Turunçgil Fiyatları.....	6
3. TÜRKİYE’DE DURUM.....	7
3.1.Türkiye’de Turunçgil Üretimi	7
3.2. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi.....	10
3.3. Türkiye’de Turunçgil Alanı ve Verimi.....	11
3.4. Türkiye’de Turunçgil Ticareti.....	12
3.4.1. Türkiye’de turunçgil ihracatı.....	12
3.4.2. Türkiye’de turunçgil ithalatı.....	13
3.5. Türkiye’de Turunçgil Fiyatları.....	14
4. GENEL DEĞERLENDİRME.....	15
EK TABLOLAR	17
KAYNAKLAR.....	43

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Dünyada Turunçgil Üretimi (Bin Ton).....	1
Tablo 2. Dünyada Taze Turunçgil Tüketimi (Bin Ton).....	4
Tablo 3. Dünyada Turunçgil Alanı (Bin ha) ve Verimi (Ton/ha).....	4
Tablo 4. Dünyada Turunçgil İhracatı (Bin Ton).....	5
Tablo 5. Dünya Turunçgil İhracatında Önde Gelen Ülkelerin İhracat Miktar ve Payları (2020/21).	5
Tablo 6. Dünya Turunçgil İthalatı (Bin Ton)	6
Tablo 7. Dünya Turunçgil İthalatında Önde Gelen Ülkelerin İthalat Miktar ve Payları (2020/21)	6
Tablo 8. Dünya Turunçgil Üretici Fiyatları (\$/Ton).....	7
Tablo 9. Türkiye’de Turunçgil Üretimi (Ton)	8
Tablo 10. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi (Bin Ton).....	11
Tablo 11. Türkiye’de Turunçgil Toplu Meyveliklerinin Alanı ve Ağaç Başına Ort.Verimi (Kg).....	12
Tablo 12. Türkiye’de Turunçgil Meyve Veren ve Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Bin Adet).....	12
Tablo 13. Türkiye’de Turunçgil İhracatı (Ton).....	13
Tablo 14. Türkiye Turunçgil İhracatında Önde Gelen Ülkelerin İhracat Miktar (Ton) ve Payları (%).....	13
Tablo 15. Türkiye’de Turunçgil İthalatı (Ton).....	14
Tablo 16. Türkiye Turunçgil İthalatında Önde Gelen Ülkelerin İthalat Miktar (Ton) ve Payları (%).....	15
Tablo 17. Türkiye’de Turunçgil Üretici ve Tüketici Fiyatları (TL/Kg).....	15
Ek Tablo 1. Dünya Portakal Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton).....	18
Ek Tablo 2. Dünya Mandalina Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton).....	21
Ek Tablo 3. Dünya Limon Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton).....	25
Ek Tablo 4. Dünya Greyfurt Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton).....	28
Ek Tablo 5. Dünya Portakal Verimi (Ton/ha).....	31
Ek Tablo 6. Dünya Limon Verimi (Ton/ha).....	32
Ek Tablo 7. Dünya Mandalina Verimi (Ton/ha).....	33
Ek Tablo 8. Dünya Greyfurt Verimi (Ton/ha).....	34
Ek Tablo 9. Türkiye’nin Ülkelere Göre Portakal İhracatı.....	35
Ek Tablo 10. Türkiye’nin Ülkelere Göre Mandalina İhracatı.....	36
Ek Tablo 11. Türkiye’nin Ülkelere Göre Limon İhracatı.....	37
Ek Tablo 12. Türkiye’nin Ülkelere Göre Greyfurt İhracatı.....	38
Ek Tablo 13. Türkiye’nin Ülkelere Göre Portakal İthalatı.....	39
Ek Tablo 14. Türkiye’nin Ülkelere Göre Mandalina İthalatı.....	39
Ek Tablo 15. Türkiye’nin Ülkelere Göre Limon İthalatı	40
Ek Tablo 16. Türkiye’nin Ülkelere Göre Greyfurt İthalatı.....	40
Ek Tablo 17. Türkiye Turunçgil Ortalama Üretici Fiyatları (TL/Kg).....	41
Ek Tablo 18. Bazı Turunçgil Çeşitleri ve Turunçgil Üretim Takvimi.....	43

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Dünya Turunçgil Üretimi (Bin Ton).....	2
Şekil 2. Dünya Portakal Üretiminde Önemli Ülkeler (2020/2021).....	2
Şekil 3. Dünya Mandalina Üretiminde Önemli Ülkeler (2020/2021).....	2
Şekil 4. Dünya Limon Üretiminde Önemli Ülkeler (2020/2021).....	3
Şekil 5. Dünya Greyfurt Üretiminde Önemli Ülkeler (2020/2021).....	3
Şekil 6. Dünyada Turunçgil Taze İç Tüketimi (Bin Ton).....	4
Şekil 7. Dünyada Turunçgil İhracatı (Bin Ton).....	5
Şekil 8. Dünyada Turunçgil İthalatı (Bin Ton).....	6
Şekil 9. Türkiye Turunçgil Üretimi (Bin Ton).....	8
Şekil 10. Türkiye’de Portakal Üretiminde Önemli İller (2020).....	9
Şekil 11. Türkiye’de Mandalina Üretiminde Önemli İller (2020).....	9
Şekil 12. Türkiye’de Limon Üretiminde Önemli İller (2020).....	10
Şekil 13. Türkiye’de Greyfurt Üretiminde Önemli İller (2020).....	10
Şekil 14. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi (Bin Ton).....	11
Şekil 15. Türkiye’de Turunçgil İhracatı (Ton).....	13
Şekil 16. Türkiye’de Turunçgil İthalatı (Ton).....	14

1. GİRİŞ

Citrus türünde bulunan turunçgiller; mandarin, turunç, portakal, limon, altıntop, bergamot, şadok, ağaç kavunu ve kamkat gibi türleri içermektedir. C vitamini yönünden zengin bir ürün olan turunçgillerin, insan sağlığına oldukça önemli faydaları vardır. Turunçgiller taze olarak tüketilebildikleri gibi, işlenerek meyve suyu, reçel, gazlı içecek, gıda ürünlerinde katkı maddesi olarak kullanılabilir. Turunçgil üretimi her geçen yıl sürekli artmaktadır. Taze olarak tüketimi ve alternatif kullanım alanlarının çeşitlenmesi ile dikim alanlarında da giderek artış görülmektedir (Atlı ve Söyler, 2018).

Turunçgillerin alternatif tüketim olanaklarının çeşitlenmesine bağlı olarak tüketimi sürekli artış göstermektedir. FAO verilerine göre dünya üzerinde 2019 yılında yaklaşık 8,4 milyon hektar alanda turunçgil üretimi yapılmıştır. Dünyada turunçgil üretim alanlarının %48'ini portakal, %33'ünü mandalina, %15'ini limon ve %4'ünü greyluft oluşturmaktadır. Aynı yılda Türkiye 174.043 ha alanda turunçgil üretimi gerçekleştirmiştir. Daha çok meyve suyu üretiminde kullanıldığı için dünya üzerinde 2020/21 üretim sezonunda gerçekleşen 98 milyon tonluk turunçgil üretiminin %51'ini portakal oluşturmaktadır. AB ülkeleri dünyada en çok turunçgil ithal eden ülkeler sıralamasında ilk sırada yer almakta olup bunu Rusya takip etmektedir. Dünyada en çok turunçgil ihraç eden ülkeler ise sırasıyla Güney Afrika, Türkiye ve Mısır olmuştur.

2. DÜNYADA DURUM

2.1. Dünyada Turunçgil Üretimi

Dünya turunçgil üretiminin kıtalara göre dağılımında Asya kıtası %44,9 ile birinci sırada yer almakta, Amerika kıtası % 34,7 ile ikinci, Afrika kıtası %12,2 ile üçüncü sırada yer almaktadır (Atlı ve Söyler, 2018).

USDA verilerine göre, 2020/21 sezonu itibarıyla dünyada toplam 49 milyon ton portakal, 33 milyon ton mandalina, 8 milyon ton limon, 7 milyon ton greyluft üretimi olmak üzere toplam 98 milyon ton dolayında turunçgil üretimi gerçekleşmiştir. Bu üretimin %51'i portakal, %34'ü mandalina, %9'u limon ve %7'si greylufta aittir (Tablo 1). Dünya turunçgil üretimi içerisinde portakalın ciddi bir paya sahip olmasının en önemli sebebi özellikle meyve suyu sanayisi tarafından en çok tercih edilen turunçgil türü olmasıdır.

Tablo 1. Dünyada Turunçgil Üretimi (Bin Ton)

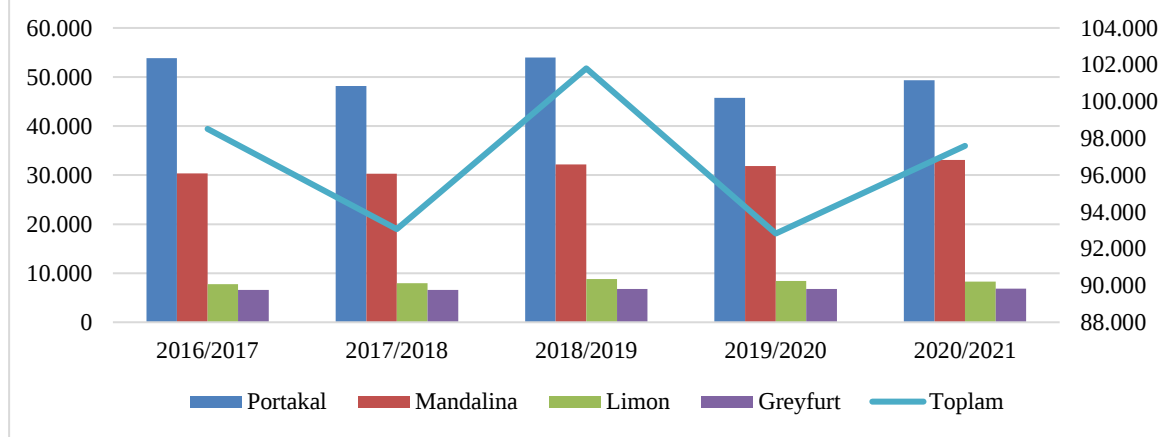
	Portakal	Mandalina	Limon	Greyluft	Toplam
2016/2017	53.859	30.343	7.744	6.562	98.508
2017/2018	48.191	30.295	7.961	6.620	93.067
2018/2019	53.992	32.185	8.810	6.816	101.803
2019/2020	45.732	31.878	8.447	6.767	92.824
2020/2021	49.361	33.064	8.314	6.859	97.598

Kaynak: USDA, 2021

Geçmiş son beş yılın değerlendirmesi yapıldığında toplam turunçgil üretiminde önemli bir değişikliğin olmadığı görülmektedir. En fazla üretim artışı %9 ile mandalinada gerçekleşirken, limon üretiminde %7, greyluft üretiminde %5 oranlarında artış görülmüştür. Portakal üretiminde ise %8 oranında azalma söz konusudur (Şekil 1). Bunun başlıca

sebeplerini, değişen tüketici eğilimlerine bağlı olarak sofralık tüketimde kolay soyulabilir grup olarak da nitelenen mandalinalarda yaşanan talep artışı, yeni portakal çeşitleri ile mevcut üretim alanlarının yeniden tesisi ve özellikle büyük üretici ülkelerde yaşanan HLB gibi hastalıklar sebebiyle ürün kayıplarına bağlamak mümkündür (Bostan Budak ve ark., 2016).

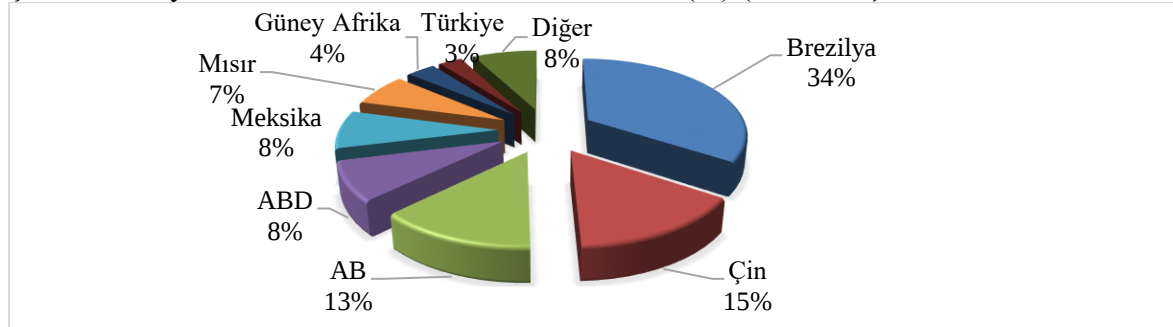
Şekil 1. Dünya Turunçgil Üretimi (Bin Ton)

Kaynak: Tablo 1

Dünya portakal üretiminde 2020/21 üretim sezonunda önde gelen ülkeler üretim paylarına göre sırasıyla; Brezilya (%34), Çin (%15), AB (%13) ve ABD (%8)'dir. Türkiye 1,4 milyon tonluk üretim miktarı ile dünya portakal üretiminde 8. sırayı almaktadır (Şekil 2).

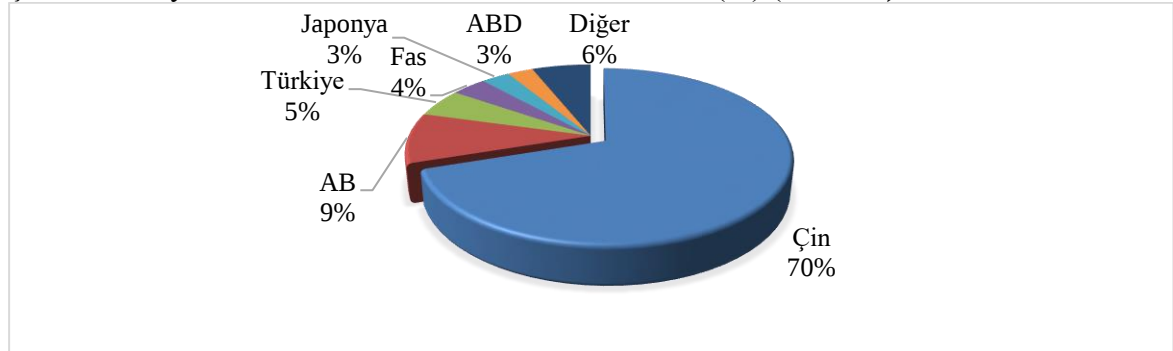
Şekil 2. Dünya Portakal Üretiminde Önemli Ülkeler (%) (2020/2021)

Kaynak: Ek Tablo 1

2020/21 üretim sezonunda dünya mandalina üretiminde söz sahibi olan ülkeler sırasıyla Çin (%70), AB (%9), Türkiye (%5) ve Fas (%4)'dür. Türkiye 1,8 milyon tonluk üretim ile dünya mandalina üretiminde üçüncü sırada yer almaktadır (Şekil 3).

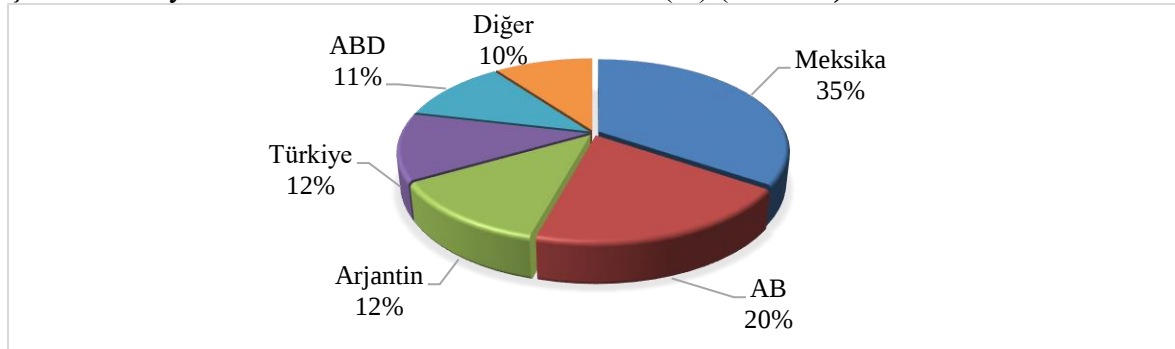
Şekil 3. Dünya Mandalina Üretiminde Önemli Ülkeler (%) (2020/21)

Kaynak: Ek Tablo 2

Aynı sezonda dünya limon üretiminde Meksika %35 üretim payı ile lider konuma geçerken, %20 üretim payı ile AB ikinci, %12'lik pay ile Arjantin üçüncü sırada yer almıştır. Türkiye bir milyon ton limon üretimi ile dördüncü sıraya geçmiştir (Şekil 4). Limon üretimi bakımından elverişli ekolojilere sahip olan ülkeler içerisinde potansiyel ve avantajlar bakımından mevcut durumu en iyi ülke Türkiye'dir. Çünkü ürün kalitesi gayet yüksek olan Türkiye, sahip olduğu Kütdiken çeşidinin hem kalite hem de muhafaza ve yola dayanım bakımından dünyadaki limon çeşitleri ile kıyaslandığında eşi benzerinin olmaması sebebiyle ilerleyen yıllarda da uluslararası platformda ağırlığını arttırarak korumaya devam edecektir (Bostan Budak ve ark., 2016).

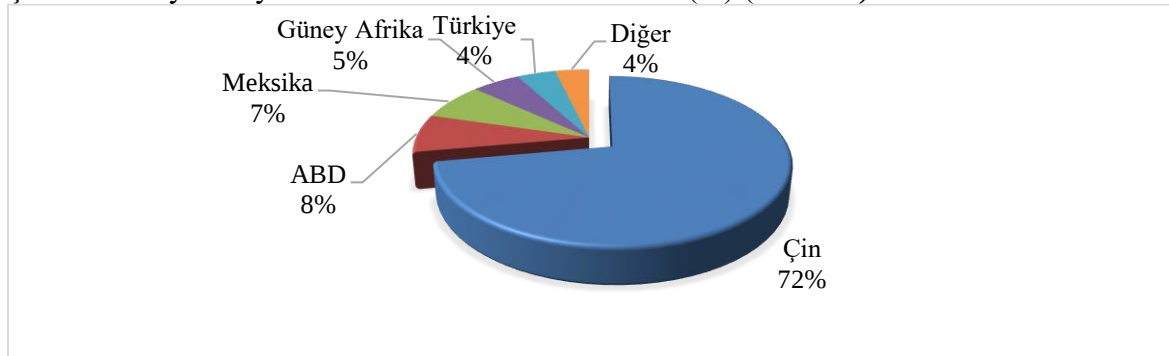
Şekil 4. Dünya Limon Üretiminde Önemli Ülkeler (%) (2020/21)

Kaynak: Ek Tablo 3

2020/21 üretim sezonunda dünya greyfurt üretiminin %72'sini karşılayan Çin üretimde lider konumda bulunmaktadır. Türkiye 290 bin ton greyfurt üretimi ile dünya greyfurt üretiminde beşinci sırada yer almaktadır (Şekil 5).

Şekil 5. Dünya Greyfurt Üretiminde Önemli Ülkeler (%) (2020/21)

Kaynak: Ek Tablo 4

2.2. Dünyada Turunçgil Tüketimi

Dünyada 2020/21 sezonunda 73 milyon ton taze turunçgil tüketimi gerçekleşmiş olup, tüketimin %43'ü mandalina, %40'ı portakal, %9'u limon, %8'i greyfurta aittir. Dünyada turunçgil tüketiminde yıllar itibarıyla artış görülmektedir, portakal ve limon tüketiminde 2019/20 sezonunda azalma görülmüştür. Son 5 sezona bakıldığında ise; en fazla artış limon tüketiminde (%17) görülmüştür (Tablo 2).

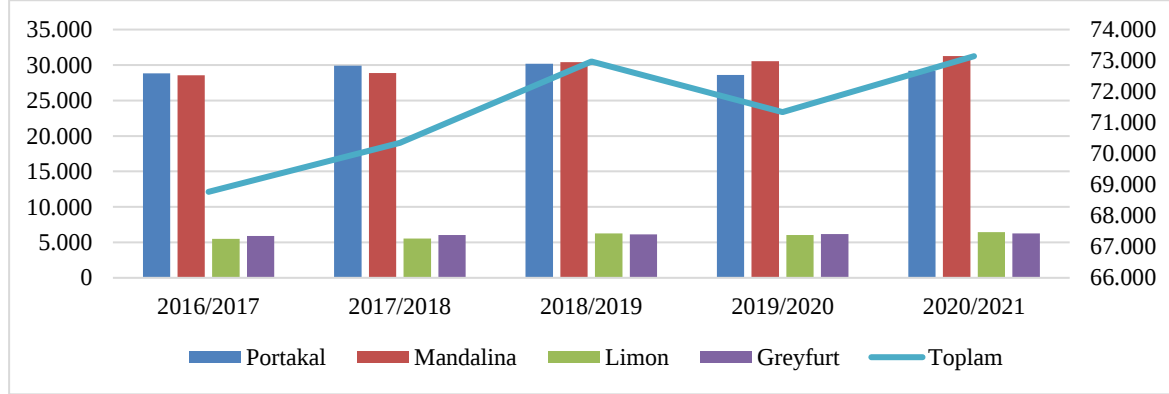
2020/21 sezonunda dünya portakal tüketiminde önde gelen ülkeler Çin (%25), AB (%21) ve Brezilya (%16), mandalina tüketiminde Çin (%70), AB (%10) ve ABD (%3), limon tüketiminde AB (%28), Meksika (%26) ve ABD (%23), greyfurt tüketiminde ise Çin (%77), AB (%7) ve Meksika (%6) olmuştur.

Tablo 2. Dünyada Taze Turunçgil Tüketimi (Bin Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2016/2017	28.845	28.534	5.494	5.898	68.771
2017/2018	29.903	28.860	5.543	6.049	70.355
2018/2019	30.186	30.409	6.243	6.135	72.973
2019/2020	28.601	30.522	6.047	6.170	71.340
2020/2021	29.179	31.260	6.450	6.252	73.141

Kaynak: USDA, 2021

Şekil 6. Dünyada Taze Turunçgil Tüketimi (Bin Ton)

Kaynak: Tablo 2

2.3. Dünyada Turunçgil Alanı ve Verimi

Dünyada 2019 yılı için turunçgil üretimine konu olan alan 8,4 milyon hektardır. Dikim alanlarının %48'i portakal, %33'ü mandalinaya, %15'i limona ve %4'ü greyfurta aittir. Son 5 yıl içerisinde turunçgil dikim alanlarında %5 oranında artış görülmüştür. Yine aynı yıl için hektar başına greyfurtan 27 ton verim elde edilirken, portakaldan 19 ton, limondan 16 ton ve mandalinadan 13 ton verim elde edilmiştir.

Tablo 3. Dünyada Turunçgil Alanı (Bin Ha) ve Verimi (Ton/ha)

	2015		2016		2017		2018		2019	
	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim
Greyfurt	355	25,0	362	24,8	331	26,2	370	24,5	346	26,8
Limon	1.065	16,0	1.061	16,2	1.108	15,9	1.178	16,6	1.227	16,3
Mandalina	2.535	13,1	2.524	12,8	2.547	12,9	2.700	12,7	2.757	12,9
Portakal	4.012	18,1	3.935	18,5	3.916	18,9	3.936	19,1	4.060	19,4

Kaynak: FAO, 2021

2.4. Dünyada Turunçgil Ticareti

2.4.1. Dünyada turunçgil ihracatı

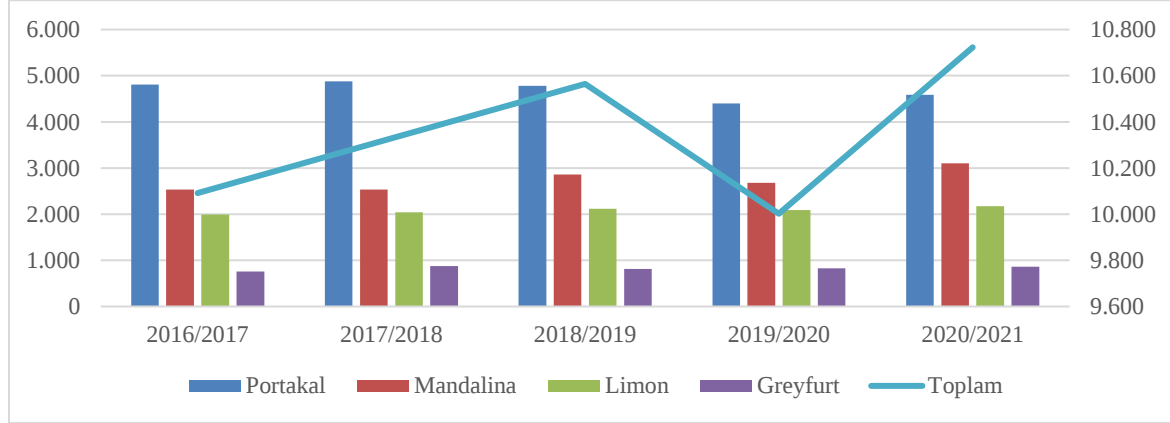
2020/21 üretim sezonunda dünyada 11 milyon ton turunçgil ihracatı yapılmıştır. İhracatta en yüksek paya %43 ile portakal sahip iken, portakalı %29 ile mandalina, %20 ile limon ve %8 ile greyfurt takip etmiştir. Turunçgillerin gün geçtikçe farklı kullanım alanlarının (meyve suyu sanayi, kurutulmuş portakal kabuğu, uçucu yağ sanayi gibi) gelişmesi ile birlikte talebinde de bir artış gözlenmiş ve son beş yıl içerisinde turunçgil ihracatı %6 oranında artmıştır.

Tablo 4. Dünyada Turunçgil İhracatı (Bin Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2016/2017	4.810	2.531	1.996	755	10.092
2017/2018	4.876	2.535	2.040	878	10.329
2018/2019	4.778	2.857	2.118	812	10.565
2019/2020	4.402	2.680	2.092	828	10.002
2020/2021	4.584	3.105	2.173	861	10.723

Kaynak: USDA, 2021

Şekil 7. Dünyada Turunçgil İhracatı (Bin Ton)

Kaynak: Tablo 4

2020/21 üretim sezonunda yaklaşık 4,6 milyon ton olarak gerçekleşen dünya portakal ihracatında ilk sırayı %33'lük pay ile Mısır almaktadır. Mısır'ı %29 ihracat payı ile Güney Afrika ve %11 ile ABD izlemektedir. Aynı sezonda mandalina ihracatında önde gelen ülkeler sırasıyla Türkiye (%32), Çin (%23) ve Fas (%16) olur iken, limon ihracatında Meksika (%39), Güney Afrika (%23) ve Türkiye (%20), greyfurt ihracatında ise, Güney Afrika (%30), Çin (%26) ve Türkiye (%23) olmuştur (Tablo 5).

Tablo 5. Dünya Turunçgil İhracatında Önde Gelen Ülkelerin İhracat Miktar (Bin Ton) ve Payları (%) (2020/21)

Portakal			Mandalina			Limon			Greyfurt		
	Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%
Mısır	1.500	33	Türkiye	991	32	Meksika	852	39	Güney Af.	260	30
Güney Af.	1.320	29	Çin	700	23	Güney Af.	500	23	Çin	220	26
ABD	490	11	Fas	500	16	Türkiye	439	20	Türkiye	200	23
AB	300	7	Güney Af.	420	14	Arjantin	190	9	İsrail	63	7
Türkiye	263	6	AB	245	8	AB	82	4	ABD	56	7
Diğer	711	16	Diğer	249	8	Diğer	110	5	Diğer	62	7
Dünya	4.584	100	Dünya	3.105	100	Dünya	2.173	100	Dünya	861	100

Kaynak: USDA, 2021

2.4.2. Dünyada turunçgil ithalatı

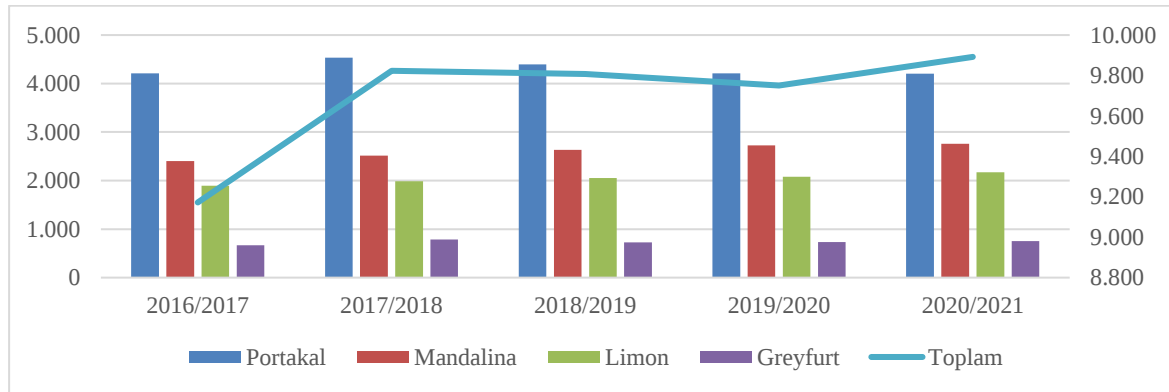
2020/21 üretim sezonunda dünyada 10 milyon ton civarında turunçgil ithalatı gerçekleşmiştir. Bu ithalatın %43'ü portakal, %28'i mandalina, %22'si limon ve %8'i greyfurta aittir. Son 5 üretim sezonu içerisinde dünya turunçgil ithalatında %8 oranında artış görülmüştür.

Tablo 6. Dünya Turunçgil İthalatı (Bin Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2016/2017	4.213	2.400	1.894	665	9.172
2017/2018	4.537	2.515	1.985	786	9.823
2018/2019	4.396	2.634	2.053	724	9.807
2019/2020	4.211	2.727	2.082	731	9.751
2020/2021	4.207	2.761	2.172	752	9.892

Kaynak: USDA, 2021

Şekil 8. Dünyada Turunçgil İthalatı (Bin Ton)

Kaynak: Tablo 6

2020/21 yılı USDA verilerine göre, dünya toplam portakal ithalatı 4,2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. İthalatta ilk sırayı AB ülkeleri (%24) alırken, AB ülkelerini Rusya (%11) ve Suudi Arabistan (%10) izlemektedir. Aynı sezonda mandalina ithalatında Rusya, AB ve ABD önde gelen ülkeler arasındayken, limon ithalatında ABD, AB ve Rusya, greyfurt ithalatında ise AB, Rusya ve Çin önde gelen ülkelere olmuştur (Tablo 7).

Tablo 7. Dünya Turunçgil İthalatında Önde Gelen Ülkelerin İthalat Miktar (Bin Ton) ve Payları (%) (2020/21)

Portakal			Mandalina			Limon			Greyfurt		
	Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%
AB	1.000	24	Rusya	860	31	ABD	910	42	AB	350	47
Rusya	450	11	AB	480	17	AB	550	25	Rusya	125	17
Suudi Arabistan	410	10	ABD	400	14	Rusya	240	11	Çin	78	10
Çin	290	7	Vietnam	210	8	Suudi Arabistan	128	6	Japonya	65	9
Hong Kong	275	7	Ukrayna	190	7	Kanada	110	5	Ukrayna	42	6
Diğer	1.782	42	Diğer	621	22	Diğer	234	11	Diğer	92	12
Dünya	4.207	100	Dünya	2.761	100	Dünya	2.172	100	Dünya	752	100

Kaynak: USDA, 2021

2.5. Dünya Turunçgil Fiyatları

Dünya turunçgil üretici fiyatları incelendiğinde; 2019 yılında önemli üretici ülkeler içerisinde portakalda ton başına ABD 353 \$/Ton ile dünyadaki en yüksek üretici fiyatına sahip iken Güney Afrika 251,9 \$/ton ile ikinci sırada yer almaktadır. Mandalinada en yüksek üretici fiyatına Japonya sahip iken, ikinci sırada İsrail yer almaktadır. Limonda en yüksek üretici fiyatına sahip olan ülkeler Güney Afrika ve İsrail, greyfurtda ise İsrail ve ABD'dir (Tablo 8).

Tablo 8. Dünya Turunçgil Üretici Fiyatları (\$/Ton)

	Ülkeler	2015	2016	2017	2018	2019
Portakal	ABD	275,0	274,0	421,0	521,0	353,0
	Mısır	171,0	158,0	100,9	106,0	-
	Meksika	95,5	91,9	98,4	111,7	103,7
	Türkiye	222,8	193,2	185,3	162,4	183,6
	Güney Afrika	199,5	247,2	270,3	253,8	251,9
	Fas	327,7	394,6	228,1	255,3	139,3
Mandalina	Türkiye	225,0	207,9	200,1	169,2	156,2
	Fas	303,1	366,0	163,9	151,4	167,4
	Japonya	1.778,7	2.397,2	2.384,0	2.659,8	2.369,5
	ABD	489,0	459,0	608,0	790,0	768,0
	Güney Afrika	496,9	491,8	502	538,3	-
	İsrail	785,7	848,0	940,4	861,1	783,0
Limon	Meksika	242,3	228,8	265,4	284,6	336,6
	Türkiye	362,3	449,1	405,1	292,6	297,5
	ABD	728,0	796,0	954,0	889,0	783,0
	Güney Afrika	584,1	562,3	560,5	505,9	1.798,1
	İsrail	731,7	1.258,9	828,7	888,4	864,6
	Fas	646,2	615,9	361,1	340,8	283,9
Greyfurt	ABD	205,0	293,0	406,0	451,0	404,0
	Güney Afrika	308,6	353,5	185,5	396,2	201,3
	Meksika	110,8	117,5	137,7	148,6	177,0
	Türkiye	160,3	195,5	208,6	183,8	185,1
	İsrail	749,2	768,4	724,2	901,8	955,5
	İran	348,6	327,5	410,8	427,9	212,6

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 25.05.2021)

3. TÜRKİYE’DE DURUM

Türkiye, 2020 yılında yaklaşık 4,3 milyon ton turunçgil üretimi gerçekleştirmekle birlikte, üretimin neredeyse tamamı Ege ve Akdeniz Bölgeleri’nden sağlanmaktadır. Adana, Mersin, Hatay, Muğla ve Osmaniye illerinde turunçgil üretiminin yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye toplam mandalina üretiminin %84’ü, portakal üretiminin %85’i, limon üretiminin %93’ü, greyfurt üretiminin %96’sı Akdeniz Bölgesi’nde gerçekleştirilmektedir.

3.1. Türkiye’de Turunçgil Üretimi

Türkiye’de yetiştirilen turunçgil türleri ve çeşitlerinin üretim dönemleri türlere göre farklılık göstermekle birlikte yetiştirilen turunçgil çeşitlerinin üretim dönemleri genellikle Eylül ayında başlayıp Mayıs ayına kadar devam edebilmektedir. Turunçgillerde tür ve çeşit dağılımı bölgelere özgü isimler almış ve her bölge kendi çeşitleriyle özdeşleşmiştir. 2020 yılında en fazla üretilen turunçgil türü mandalina olurken gerçekleşen, turunçgil üretiminin %36’sı mandalina, %31’i portakal, %27’si limon ve %5’i greyfurta ait olmuştur.

TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri’ne göre, 2021 yılında 1 milyon 850 bin ton portakal, 1 milyon 750 bin ton mandalina, 1 milyon 450 bin ton limon, 250 bin ton greyfurt, 2 bin 640 ton turunç üretiminin gerçekleşmesi tahmin edilmektedir. Toplam turunçgil üretiminde bir önceki yıla göre %21 oranında artış beklenirken, %7,3 ile en fazla artışın portakal üretiminde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Portakal çeşitlerine bakıldığında; 2020 yılında portakal üretiminin %70'inin Washington, %26'sının diğer ve %4'ünün Yafa çeşidi portakala ait olduğu görülmektedir. En fazla üretilen mandalina çeşidi ise mandalina üretiminin %48'ini karşılayan Satsuma olmuştur.

Tablo 9. Türkiye’de Turunçgil Üretimi (Ton)

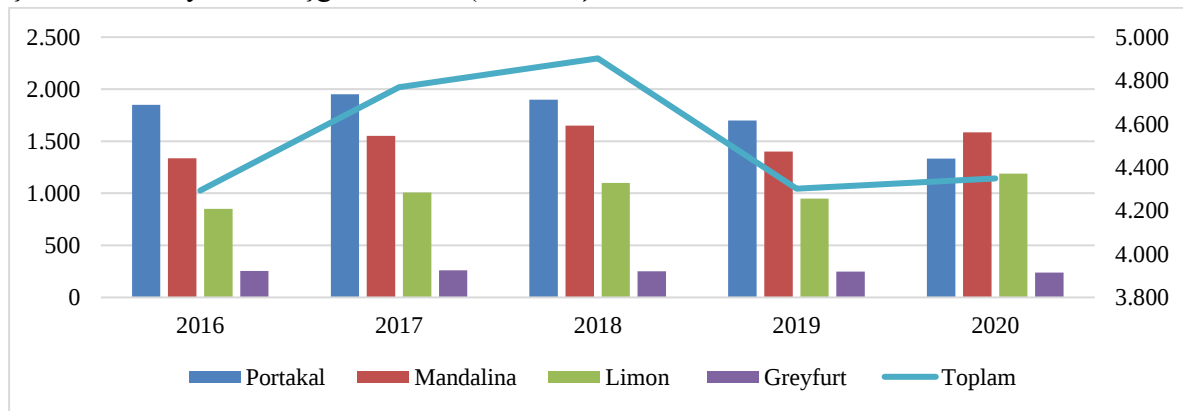
ÜRÜN	2016	2017	2018	2019	2020
Portakal (Washington)	1.358.100	1.447.971	1.395.550	1.242.000	932.466
Portakal (Yafa)	71.300	71.750	72.300	57.000	56.002
Portakal (Diğer)	420.600	430.279	432.150	401.000	345.507
Toplam Portakal	1.850.000	1.950.000	1.900.000	1.700.000	1.333.975
Mandalina (Satsuma)	795.050	817.158	853.340	681.000	767.482
Mandalina (Klemantin)	95.480	100.025	105.300	90.000	93.117
Mandalina (King)	5.950	5.564	5.810	5.000	7.083
Mandalina (Diğer)	440.557	627.722	685.550	624.000	717.947
Toplam Mandalina	1.337.037	1.550.469	1.650.000	1.400.000	1.585.629
Limon	850.600	1.007.133	1.100.000	950.000	1.188.517
Greyfurt	253.120	260.000	250.000	249.185	238.012
Turunç	2.250	2.124	2.052	2.230	2.609
TOPLAM	4.293.007	4.769.726	4.902.052	4.301.415	4.348.742

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 25.05.2021)

Türkiye’de 2016 ve 2020 yılları arasındaki turunçgil üretimi incelendiğinde toplam turunçgil üretiminin 2016 yılına göre, %1,3 oranında arttığı görülmektedir. Üretimdeki en fazla artış %63 ile diğer mandalina türlerinde görülürken, en fazla azalma %31 ile Washington çeşidi portakalda görülmektedir (Tablo 9).

Üretimde meydana gelen artışların temel nedenleri arasında verimde meydana gelen artış, üretim bölgelerinde modern yetiştiriciliğin yaygınlaşması ile tercih edilen tür ve çeşitlerin nispeten yüksek verime sahip olması gelmektedir. Son yıllarda turunçgil üretiminde mandalina ve limon türlerine ağırlık verilmiştir. Son birkaç yıldır limon fiyatlarının beklentilerin üzerinde olması nedeniyle bahçe tesisinde öncelikle tercih edilen tür limon olmuştur. Bu durum limon fidanına olan talebe, dolayısıyla fidan fiyatlarında da artışa neden olmuştur (Uysal, Polatöz, 2017).

Şekil 9. Türkiye Turunçgil Üretimi (Bin Ton)

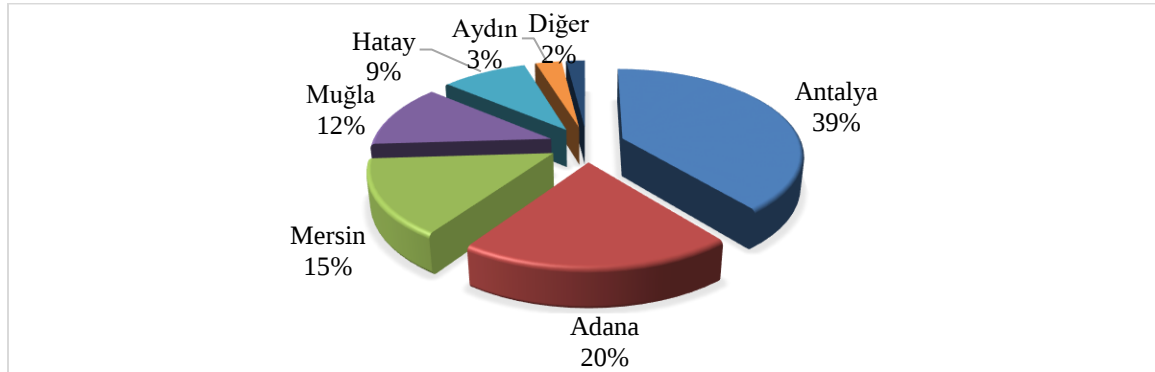

Kaynak: Tablo 9

Türkiye’de 2020 yılında portakal üretiminin %85’i Akdeniz, %15’i Ege Bölgesi’nden karşılanmıştır. Aynı sezonda Türkiye’de gerçekleşen 1,3 milyon ton portakal üretiminde

%39 üretim payı ile Antalya ilk sırada yer alırken, Antalya'yı Adana (%20) ve Mersin (%15) illeri takip etmektedir (Şekil 10). Bir önceki sezona göre toplam portakal üretiminde %22 oranında azalma olduğu görülmektedir (Tablo 9).

Şekil 10. Türkiye’de Portakal Üretiminde Önemli İller (%) (2020)

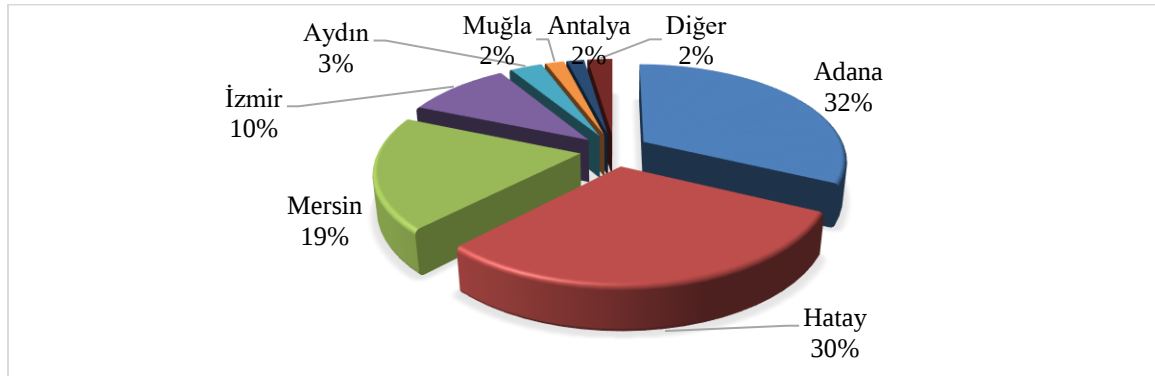

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 26.05.2021)

Türkiye’de 2020 yılında 1,6 milyon ton mandalina üretimi gerçekleşmiş olup, üretimin %84’ü Akdeniz, %15’i Ege Bölgesi’nden karşılanmıştır. İllere göre mandalina üretimine bakıldığında ise, aynı sezonda %32 üretim payı ile Adana’nın Türkiye mandalina üretiminde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Adana’yı Hatay (%30) ve Mersin (%19) illeri izlemektedir (Şekil 11).

Aynı sezonda Türkiye’de üretilen mandalina çeşitlerinin %48’ini 767 bin ton üretim miktarı ile Satsuma, %45’ini diğer, %6’sını Klemantin çeşidi mandalinalar oluşturmuştur. Toplam mandalina üretiminin; önceki sezona göre %13 oranında arttığı görülmektedir (Tablo 9).

Şekil 11. Türkiye’de Mandalina Üretiminde Önemli İller (%) (2020)

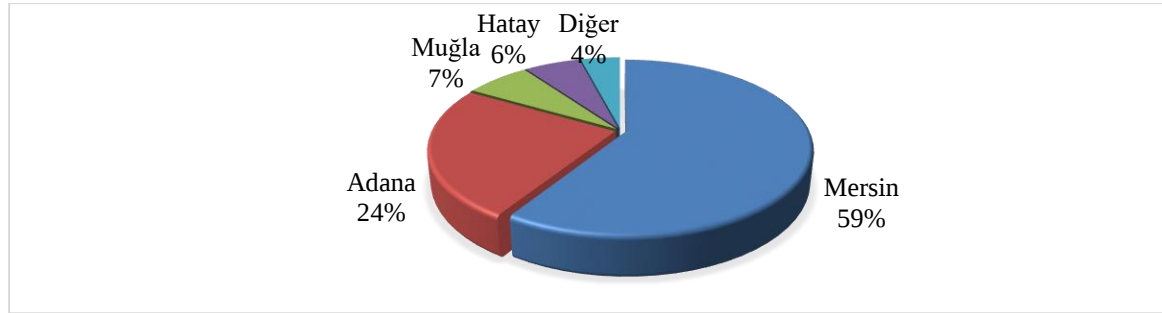
Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 26.05.2021)

Limonların dağılışı ve başlıca üretim alanları en düşük sıcaklıkları -4 °C’ nin üstünde olan yarı kurak ve kurak subtropik bölgeler arasında sınırlıdır. Türkiye’de; Doğu Akdeniz Bölgesi’nde Kütdiken, Meyer, İtalyan memeli, Interdonato ve Lamas limonları yetiştirilmektedir. Batı Akdeniz Bölgesi’nde Interdonato, Karalimon ve Meyer üretimi yapılmaktadır. Türkiye’de limon üretiminin büyük bir kısmı taze olarak tüketilmektedir (Demir, 2020).

Türkiye’de 2020 yılında 1,2 milyon ton limon üretimi gerçekleşmiş olup, üretimin %93’ünü Akdeniz, %7’sini Ege Bölgesi karşılamıştır. Üretimde bir önceki sezona göre %25 oranında artış görülmektedir. İllerin limon üretimlerine bakıldığında ise aynı sezonda %59 üretim payı

ile Mersin'in Türkiye limon üretiminde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Mersin'i Adana (%24) ve Muğla (%7) illeri izlemektedir (Şekil 12).

Şekil 12. Türkiye’de Limon Üretiminde Önemli İller (%) (2020)

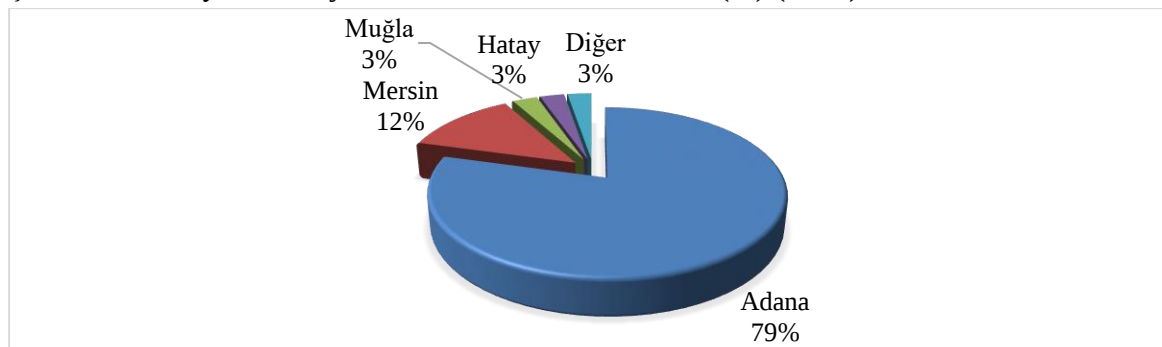

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 26.05.2021)

Türkiye’de 2020 yılında 238 bin ton olarak gerçekleşen greyfurt üretiminin %96’sı Akdeniz, %4’ü Ege Bölgesi’nden karşılanmıştır. İllere göre greyfurt üretimine bakıldığında aynı yılda %79 üretim payı ile Adana’nın Türkiye greyfurt üretiminde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Adana’yı, Mersin (%12) ve Muğla (%3) illeri izlemektedir (Şekil 13).

Greyfurt turunçgiller içerisinde sıcaklık toplamı en yüksek tür olarak öne çıkmaktadır. Bu da kaliteli bir üretim için en belirleyici özelliğin ekolojik faktörler olduğunu ortaya koymaktadır. Sıcaklık toplamının karşılanamadığı yerlerde yetiştirilen greyfurt meyvelerinde acılık ve ekşilik baskın olarak görülmektedir. Acılık ve ekşilik dünyada ticarete konu olan greyfurtlarda arzu edilen bir özellik değildir. Bu anlamda kaliteli olarak nitelendirilemeyen greyfurt meyvelerinin sadece uluslararası ticarete oluşan zamansal arz boşluğu durumunda pazarlarda yer bulabildiği de bilinmektedir. Türkiye’de bu sıcaklık toplamı değerleri yıldan yıla değişim göstermekle birlikte istenilen seviyeye gelememektedir. Bu sebeple ülkemizde yetiştirilen greyfurtlar uluslararası ticaretin öngördüğü yeterli kaliteye ulaşamamaktadır (Bostan Budak ve ark., 2016).

Şekil 13. Türkiye’de Greyfurt Üretiminde Önemli İller (%) (2020)

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 26.05.2021)

3.2. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi

Türkiye’nin turunçgil tüketimi 2019/20 sezonunda 2,1 milyon ton civarında gerçekleşmiştir. Toplam turunçgil tüketiminin %49’u portakal, %26’sı mandalina, %23’ü limon ve %3’ü greyfurta aittir. Toplam turunçgil tüketiminde son 5 yıl içerisinde ciddi bir değişiklik görülmemekle birlikte, en fazla artış %76 ile limon tüketiminde, en büyük azalma ise %17 ile portakal tüketiminde gerçekleşmiştir.

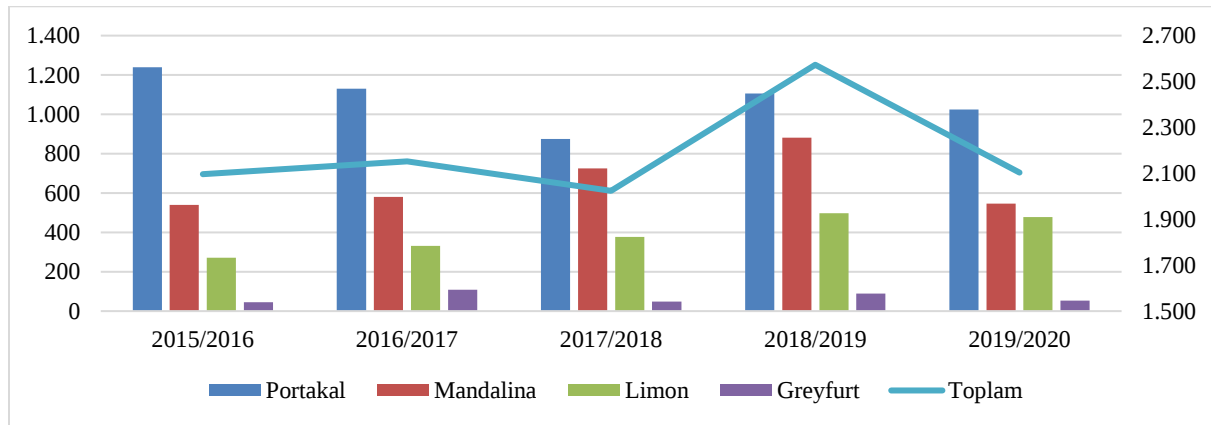
Aynı sezonda kişi başına turunçgil tüketimi 28,1 kg, portakal tüketimi 12,3 kg, mandalina tüketimi 6,6 kg, limon tüketimi 5,7 kg, greyfurt tüketimi 0,6 kg olarak gerçekleşmiştir. Kişi başına turunçgil tüketiminde son 5 sezon içerisinde %4 oranında azalma görülmüştür.

Tablo 10. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi (Bin Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2015/2016	1.240	540	272	45	2.097
2016/2017	1.131	580	332	109	2.152
2017/2018	874	725	377	49	2.024
2018/2019	1.105	882	497	89	2.573
2019/2020	1.025	547	478	53	2.103

Kaynak: TÜİK Denge Tablosu (Erişim Tarihi: 26.05.2021)

Şekil 14. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi (Bin Ton)

Kaynak: Tablo 10

3.3. Türkiye’de Turunçgil Alanı ve Verimi

Türkiye’de turunçgil meyvelikleri 2020 yılında 1,6 milyon da alana sahip olmuştur. Beş yıl öncesine göre, toplu meyveliklerin alanı %16 oranında artış gösterirken, toplam limon alanları %56, toplam mandalina alanları %28 oranında artmış, portakal (%13) ve greyfurt (%18) alanlarında ise azalma görülmüştür. Aynı yılda mandalina alanları toplam turunçgil alanının %38’ine, limon %30, portakal %29 ve greyfurt ise toplam turunçgil alanının %3’üne sahip olmuştur.

Türkiye’nin son beş yıl içerisinde turunçgil türlerinde meyve veren ve vermeyen ağaç sayıları incelendiğinde, toplam meyve veren turunçgil ağacı sayısında 2016 yılına göre %9 oranında, vermeyen ağaç sayısında ise aynı yıla göre %131 oranında artış görülmüştür. Meyve veren ağaç sayılarında en fazla artış diğer mandalina (%45) çeşitlerinde görülürken, en fazla azalma greyfurtta (%15) görülmüştür. Meyve vermeyen yaşıta ağaç sayılarına baktığımızda ise, 2016 yılına göre en fazla artış %258 ile limon ağacı sayılarında görülürken, en fazla azalma %65 ile turunç ağacı sayısında görülmüştür (Tablo 12).

Ağaç sayısı ve verimde 15 yılda görülen artışa bağlı olarak mandalina üretim miktarında önemli artış olmuştur. Buna bağlı olarak tüketim miktarında da artış gözlenmiştir (Ertek, Dağdemir, Keskin, 2020).

Tablo 11. Türkiye'de Turunçgil Toplu Meyveliklerin Alanı (Bin Da) ve Ağaç Başına Ortalama Verimi (Kg)

	2016		2017		2018		2019		2020	
	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim
Toplam Portakal	527	-	513	-	508	-	502	-	460	-
Portakal (Washington)	375	136	366	154	355	149	348	134	310	108
Portakal (Yafa)	19	124	18	130	18	136	18	110	14	114
Portakal (Diğer)	132	126	130	137	135	134	137	125	136	109
Toplam Mandalina	466	-	507	-	516	-	536	-	598	-
Mandalina (Satsuma)	234	110	243	112	243	115	249	91	268	101
Mandalina (Klemantin)	28	106	30	107	31	114	30	95	29	104
Mandalina (King)	2	116	2	106	2	113	2	93	2	125
Mandalina (Diğer)	202	86	232	106	240	114	255	93	299	97
Limon	300	96	324	121	359	126	402	97	469	107
Greyfurt	62	181	54	200	52	200	52	203	51	201
Turunç	0,1	40	0,1	39	0,0	39	0,0	41	0,0	38
TOPLAM	1.355	-	1.398	-	1.435	-	1.492	-	1.578	-

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 27.05.2021)

Tablo 12. Türkiye'de Turunçgil Meyve Veren ve Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Bin Adet)

	2016		2017		2018		2019		2020	
	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.
Toplam	13.861	700	13.124	917	13.15	681	12.985	866	12.30	1.052
Portakal	9.950	438	9.422	560	9.394	371	9.247	457	8.645	396
Portakal	574	45	553	34	533	29	519	29	490	49
Portakal	3.337	217	3.148	323	3.223	281	3.220	380	3.171	607
Toplam	13.305	2.901	14.211	3.522	14.39	3.726	15.183	4.158	15.92	5.841
Mandalina	7.259	968	7.320	1.217	7.410	1.196	7.489	1.733	7.569	2.341
Mandalina	899	71	934	95	924	100	945	75	899	78
Mandalina	51	4	53	3	51	4	54	5	57	6
Mandalina	5.096	1.859	5.904	2.207	6.011	2.425	6.695	2.345	7.401	3.417
Limon	8.820	1.225	8.312	2.019	8.733	2.910	9.798	3.238	11.13	4.391
Greyfurt	1.395	78	1.298	64	1.249	61	1.229	42	1.184	44
Turunç	57	23	55	23	53	23	55	23	69	8
TOPLAM	37.437	4.927	37.000	6.543	37.58	7.401	39.249	8.327	40.62	11.406

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 27.05.2021)

3.4. Türkiye’de Turunçgil Ticareti

3.4.1. Türkiye’de turunçgil ihracatı

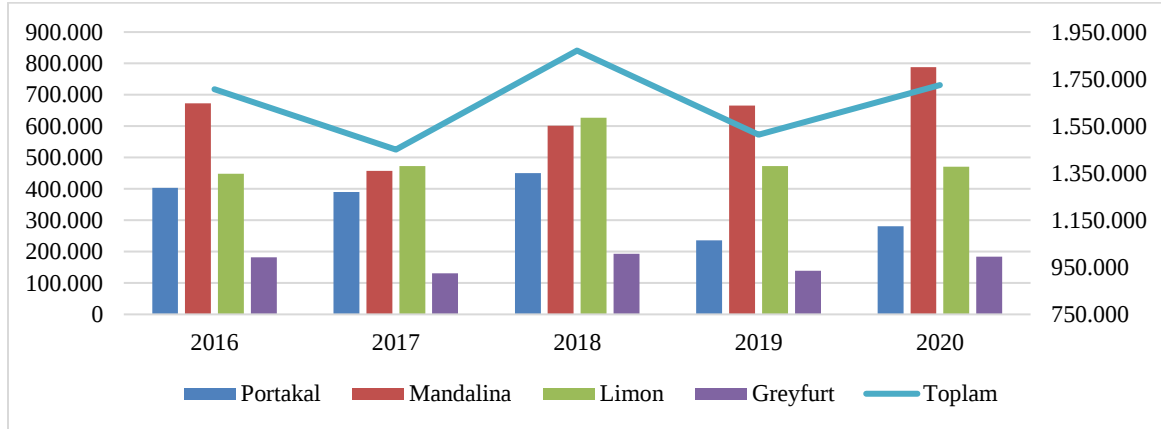
Türkiye’de 2020 yılında 1,7 milyon ton turunçgil ihracatı gerçekleşmiştir. Bu ihracatın %46’sı mandalinaya, %27’si limona, %16’sı portakala ve %11’i greyfurta aittir. Son 5 yıllık veriler incelendiğinde toplam turunçgil ihracatında önemli bir değişiklik görülmezken, portakal ihracatında %30 oranında azalma, mandalina ihracatında %17, limon ihracatında %5, greyturt ihracatında %1 oranında artış görülmüştür (Tablo 13).

Tablo 13. Türkiye’de Turunçgil İhracatı (Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2016	402.949	672.664	448.781	182.303	1.706.697
2017	390.290	457.271	472.481	130.443	1.450.485
2018	449.873	601.137	627.324	193.130	1.871.464
2019	236.326	665.388	472.818	139.249	1.513.781
2020	280.816	788.281	470.766	184.478	1.724.341

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 18.05.2021)

Şekil 15. Türkiye’de Turunçgil İhracatı (Ton)

Kaynak: Tablo 13

2020 yılı Türkiye turunçgil ihracatında önde gelen ülkelere baktığımızda; portakal ihracatında Rusya, Irak ve Ukrayna, mandalina ihracatında Rusya, Ukrayna ve Irak, limon ihracatında Rusya, Irak ve Ukrayna, greyfurt ihracatında ise Rusya, Polonya ve Ukrayna’nın önde gelen ilk 3 ülke olduğu görülmektedir (Tablo 14).

Tablo 14. Türkiye Turunçgil İhracatında Önde Gelen Ülkelerin İhracat Miktar (Ton) ve Payları (%) (2020)

Portakal			Mandalina			Limon			Greyfurt		
	Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%
Rusya	113.797	41	Rusya	417.819	53	Rusya	116.048	25	Rusya	51.130	28
Irak	67.074	24	Ukrayna	115.420	15	Irak	109.927	23	Polonya	21.291	12
Ukrayna	31.320	11	Irak	102.009	13	Ukrayna	36.340	8	Ukrayna	16.987	9
Gürcistan	11.508	4	Sırbistan	16.901	2	Romanya	23.555	5	Romanya	14.505	8
Romanya	6.296	2	Romanya	15.555	2	Bulgaristan	18.605	4	Bulgaristan	12.241	7
Diğer	50.820	18	Diğer	120.577	15	Diğer	166.291	35	Diğer	68.324	37
Türkiye	280.816	100	Türkiye	788.281	100	Türkiye	470.766	100	Türkiye	184.478	100

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 18.05.2021)

3.4.2. Türkiye’de turunçgil ithalatı

Türkiye 2020 yılında 82 bin ton turunçgil ithalatı gerçekleştirirken, ithalatta ilk sırayı %61’lik pay ile portakalın aldığı görülmektedir. Portakalı sırasıyla mandalina (%35), limon (%3) ve greyfurt (%1) izlemektedir.

Türkiye portakal üretiminde ve ihracatında önemli bir yere sahipken, az da olsa ithalatını yapmaktadır. Türkiye’nin narenciye üretiminde önemli yeri olmasına ve portakal üretim potansiyeli bulunmasına rağmen bazen ithalat yapmasının nedenleri şöyle sıralanabilir. Portakalın değerlendirilmesinde ve pazarlanmasındaki sorunlar (özellikle alt yapı sorunu

muhafazası, taşıma, sınıflandırma gibi), üretimin dağınık ve küçük işletmelerin elinde olması, iklim koşulları nedeniyle azalan ürün miktarı ve üretim maliyetlerinin fazlalığı ürünleri ithal etmeye yöneltmektedir (Kızıltuğ, 2017).

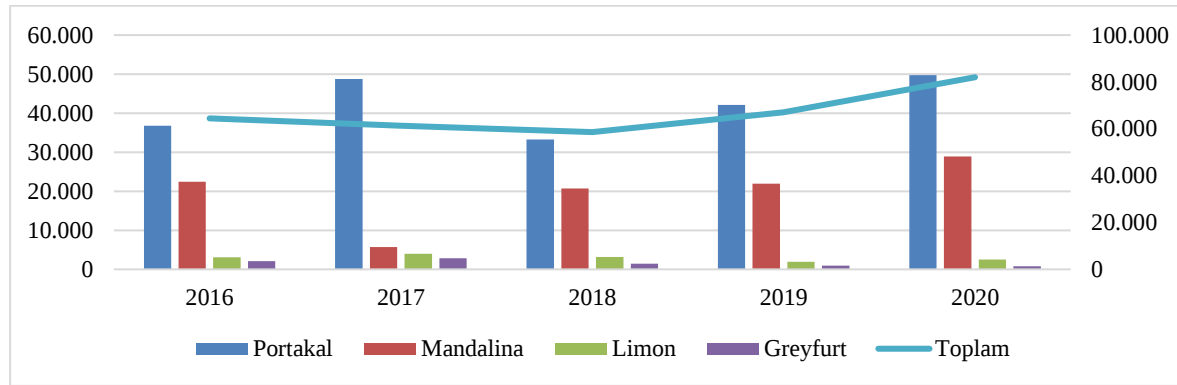
Son beş yıllık veriler incelendiğinde ise; toplam turunçgil ithalatının 2016 yılına göre %27 oranında arttığı görülmektedir. En fazla azalma %61 oranı ile greyfurt ithalatında görülürken, %35’lik pay ile en fazla artış mandalina ithalatında görülmüştür (Tablo 15).

Tablo 15. Türkiye’de Turunçgil İthalatı (Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2016	36.797	22.435	3.082	2.123	64.437
2017	48.743	5.729	4.024	2.843	61.339
2018	33.232	20.714	3.185	1.462	58.593
2019	42.132	21.977	1.979	985	67.073
2020	49.721	28.909	2.555	828	82.013

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 18.05.2021)

Şekil 16. Türkiye’de Turunçgil İthalatı (Ton)

Kaynak: Tablo 14

2020 yılında Türkiye’nin portakal ve mandalina ithalatında en önemli ithalatçı ülke KKTC olurken, limonda KKTC ve Brezilya, greyfurtta ise Çin, KKTC ve Rusya olmuştur (Tablo 16).

Tablo 16. Türkiye Turunçgil İthalatında Önde Gelen Ülkelerin İthalat Miktar (Ton) ve Payları (%) (2020)

Portakal			Mandalina			Limon			Greyfurt		
	Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%		Miktar	%
KKTC	49.194	98,9	KKTC	28.176	97,5	KKTC	1.796	70,3	Çin	413	49,9
Irak	114	0,2	Rusya	198	0,7	Brezilya	368	14,4	KKTC	300	36,2
Diğer	413	0,8	Diğer	535	1,9	Bulgaristan	88	3,5	Rusya	45	5,4
-	-	-	-	-	-	Diğer	303	11,8	Diğer	70	8,4
Türkiye	49.721	100	Türkiye	28.909	100	Türkiye	2.555	100	Türkiye	828	100

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 18.05.2021)

3.5. Türkiye’de Turunçgil Fiyatları

2020 yılı turunçgil üretici fiyatlarına bakıldığında; 2,04 TL/Kg ile en yüksek fiyatlı ürünün limon, 0,99 TL/Kg ile en düşük fiyatlı ürünün greyfurt olduğu görülmektedir. 2016 yılına göre, %148 ile en fazla artış portakal üretici fiyatında gerçekleşirken, %51 ile en az artışın limon üretici fiyatında gerçekleştiği görülmektedir. Bir önceki sezona göre ise, portakal

üretici fiyatı %42, mandalina fiyatı %36, limon fiyatı %24 oranında artarken, greyfurt üretici fiyatı %6 oranında azalmıştır (Tablo 17).

Tüketici fiyatlarının beş yıllık seyri incelendiğinde ise; 2016 yılına göre portakal tüketici fiyatında %146, mandalina fiyatında %63 ve limon fiyatında %56 oranında artış görülmektedir. Bir önceki sezona göre ise, portakal tüketici fiyatı %22, limon fiyatı %18 ve mandalina tüketici fiyatı %3 oranında artmıştır (Tablo 17).

Tablo 17. Türkiye’de Turunçgil Üretici ve Tüketici Fiyatları (TL/Kg)

	Üretici Fiyatı					Tüketici Fiyatı				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Portakal	0,60	0,71	0,80	1,05	1,49	2,07	2,79	3,07	4,19	5,10
Mandalina	0,65	0,73	0,81	0,94	1,28	2,19	2,69	3,05	3,47	3,57
Limon	1,35	1,51	1,38	1,65	2,04	4,81	4,67	5,35	6,35	7,49
Greyfurt	0,45	0,71	0,80	1,05	0,99	-	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 18.05.2021)

4. GENEL DEĞERLENDİRME

Türkiye turunçgil yetiştiriciliği açısından; coğrafi konum, iklim şartlarının uygunluğu, yeterli ve mevcut üretim miktarı, üretim alanlarında verimin yüksek olması gibi bazı avantajlara sahiptir. Bu avantajların yanısıra üretim, pazarlama, nakliye, depolama, ambalajlama gibi konularda çeşitli sorunlar da yaşanmaktadır. Üretim ve pazarlamadan kaynaklanan sorunlar hem yurtiçi hem yurtdışı pazarlardan daha yüksek gelir elde edilmesini engellemektedir.

Bu sorunlara çözüm olarak; artan talep nedeniyle çeşitlerin daha iyi fiyat bulabilmesi ile dış pazarlarda rekabet şansının artırılabilmesi için hasat ve pazarlama periyodunu uzatacak tedbirlerin alınması, kış donlarının riskini azaltmak için ekolojilere uygun tür ve çeşit seçimi ile yetiştiricilik yapılması, turunçgil yetiştiriciliğinin geleceği açısından biyotik ve abiyotik faktörlere dayanıklılığı dikkate alınarak bodur anaçlarla plantasyonların tesisinin yaygınlaştırılması, yeni kurulacak bahçelerde, birim alanda önemli verim artışı sağlayacak yarı-sık dikim ve sık dikim tekniklerinin uygulanmasının teşvik edilmesi, çeşit geliştirmeye önem verilmesi, dış pazar isteklerine uygun çeşitler üzerinde durulması, taze tüketim yanında işlenmiş turunçgil meyvelerinin tüketimini artırmak için modern işleme tesislerinin kurulması, farklı pazarların değişik boyda ürün taleplerini karşılayacak paketlemeye özen gösterilmesi, turunçgil tarımına birinci derecede uygun alanların tarım dışı amaçlarla kullanımının (turizm, sanayileşme, çarpık kentleşme vb.) önlenmesi sağlanmalıdır.

Turunçgil ürünleri, Türkiye’nin tarım ürünleri ihraç ettiği geleneksel pek çok ülkeye ihraç edilebilmektedir. Ancak, bugün dünyada önemli narenciye ithalatçısı konumunda olan pek çok ülke pazarına ulaşılabilmiş değildir. İhraç pazarlarını genişletebilmek açısından kapsamlı dış pazar araştırmaları yapılmalı ve bu araştırmaların sonuçları tüm sektör paydaşlarınca paylaşılmalıdır. Üreticilerin çoğu küçük ölçekli işletmelere sahip olup, sermaye sıkıntısı nedeniyle ürünü hemen satma zorunluluğu yaşamaktadır. Bu durum üreticilere ürünü ağaç üzerinde, çoğu zaman ağaçların çiçeklenme aşamasında satma zorunluluğu doğurmakta, üreticilerin alıcılar karşısında pazar pozisyonunun zayıflatmaktadır. Üreticilerin, pazarlama hizmetlerini yerine getirmelerini ve alıcılar

karşısında rekabet güçlerini artırmalarını sağlayacak pazarlama organizasyonlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Pazarlama kooperatifleri veya kooperatif benzeri organizasyonların kurulması, narenciye ürünlerinde pazarlama hizmetlerinin daha sağlıklı şekilde yerine getirilmesini ve üretici gelirlerinin artırılmasını sağlayacaktır.

Markalaşmaya ve bölge imajının oluşturulmasına önem verilmelidir. İşletmelerin dağınık ve küçük ölçekli yapısı göz önüne alındığında, girişimciler ortak bir marka oluşturulması ve yönetilmesi konularında eğitilmeli, özendirilmeli ve desteklenmelidir.

Üreticilerin bilgi düzeylerinin düşüklüğü, bakım işlemlerinin çoğunu olumsuz yönde etkileyerek, ürün ve kalite kayıplarına sebep olmaktadır. Bölgede, ilgili kurum ve kuruluşlar eğitim ve yayım konusunda aktif hale getirilmelidir (Seçer, 2012).

EK TABLolar

Ek Tablo 1. Dünya Portakal Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Brezilya						
2011/2012	20.482	13	20.495	20	7.255	13.220
2012/2013	16.361	15	16.376	20	5.421	10.935
2013/2014	17.870	17	17.887	19	6.036	11.832
2014/2015	16.714	18	16.732	30	5.196	11.506
2015/2016	14.414	18	14.432	26	4.940	9.466
2016/2017	20.890	20	20.910	33	4.761	16.116
2017/2018	15.953	24	15.977	20	4.982	10.975
2018/2019	19.298	29	19.327	4	4.961	14.362
2019/2020	14.908	24	14.932	8	4.765	10.159
2020/2021	16.932	24	16.956	8	4.749	12.199
Çin						
2011/2012	6.900	98	6.998	129	6.349	520
2012/2013	7.000	88	7.088	83	6.405	600
2013/2014	7.600	88	7.688	108	6.865	715
2014/2015	6.600	146	6.746	53	6.043	650
2015/2016	6.900	220	7.120	74	6.446	600
2016/2017	7.000	357	7.357	59	6.718	580
2017/2018	7.300	393	7.693	65	7.058	570
2018/2019	7.200	434	7.634	55	7.059	520
2019/2020	7.400	288	7.688	52	7.236	400
2020/2021	7.500	290	7.790	55	7.355	380
AB						
2011/2012	6.023	848	6.871	279	5.536	1.056
2012/2013	5.890	883	6.773	322	5.382	1.069
2013/2014	6.550	819	7.369	346	5.549	1.474
2014/2015	5.954	927	6.881	297	5.333	1.251
2015/2016	6.038	974	7.012	319	5.407	1.286
2016/2017	6.739	995	7.734	293	5.950	1.491
2017/2018	6.270	1.042	7.312	324	5.834	1.154
2018/2019	6.796	1.017	7.813	357	6.107	1.349
2019/2020	6.205	1.086	7.291	290	5.949	1.052
2020/2021	6.556	1.000	7.556	300	6.121	1.135
ABD						
2011/2012	8.166	119	8.285	695	1.526	6.064
2012/2013	7.501	139	7.640	678	1.492	5.470
2013/2014	6.140	143	6.283	506	1.357	4.420
2014/2015	5.763	155	5.918	522	1.263	4.133
2015/2016	5.523	164	5.687	657	1.346	3.684
2016/2017	4.616	182	4.798	613	1.184	3.001
2017/2018	3.515	222	3.737	511	1.216	2.010
2018/2019	4.923	193	5.116	479	1.259	3.378
2019/2020	4.733	200	4.933	509	1.400	3.024
2020/2021	4.113	225	4.338	490	1.248	2.600

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 1 (devam). Dünya Portakal Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Meksika						
2011/2012	3.666	35	3.701	19	2.852	830
2012/2013	4.400	28	4.428	31	2.887	1.510
2013/2014	4.533	26	4.559	47	3.312	1.200
2014/2015	4.515	26	4.541	44	2.947	1.550
2015/2016	4.603	32	4.635	56	2.929	1.650
2016/2017	4.630	19	4.649	76	2.473	2.100
2017/2018	4.737	20	4.757	72	2.785	1.900
2018/2019	4.716	30	4.746	60	2.486	2.200
2019/2020	2.530	31	2.561	65	1.596	900
2020/2021	4.010	30	4.040	65	1.975	2.000
Mısır						
2011/2012	2.350	0	2.350	900	1.365	85
2012/2013	2.450	0	2.450	1.000	1.365	85
2013/2014	2.570	0	2.570	1.100	1.385	85
2014/2015	2.635	0	2.635	1.200	1.350	85
2015/2016	2.930	0	2.930	1.450	1.380	100
2016/2017	3.000	0	3.000	1.520	1.380	100
2017/2018	3.120	0	3.120	1.540	1.480	100
2018/2019	3.600	0	3.600	1.700	1.540	360
2019/2020	3.200	0	3.200	1.375	1.490	335
2020/2021	3.400	0	3.400	1.500	1.550	350
Güney Afrika						
2011/2012	1.466	0	1.466	1.088	129	249
2012/2013	1.659	0	1.659	1.162	128	369
2013/2014	1.723	13	1.736	1.144	121	471
2014/2015	1.645	13	1.658	1.160	95	403
2015/2016	1.275	1	1.276	1.064	70	142
2016/2017	1.363	2	1.365	1.171	71	123
2017/2018	1.586	4	1.590	1.279	72	239
2018/2019	1.590	4	1.594	1.186	75	333
2019/2020	1.650	2	1.652	1.292	78	282
2020/2021	1.700	2	1.702	1.320	80	302
Türkiye						
2011/2012	1.650	31	1.681	357	1.224	100
2012/2013	1.600	29	1.629	244	1.290	95
2013/2014	1.700	33	1.733	349	1.284	100
2014/2015	1.650	45	1.695	305	1.310	80
2015/2016	1.800	37	1.837	371	1.366	100
2016/2017	1.850	49	1.899	397	1.402	100
2017/2018	1.905	33	1.938	454	1.386	98
2018/2019	1.900	42	1.942	298	1.539	105
2019/2020	1.700	42	1.742	293	1.339	110
2020/2021	1.360	44	1.404	263	1.036	105

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 1 (devam). Dünya Portakal Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Fas						
2011/2012	850	0	850	138	652	60
2012/2013	784	0	784	82	642	60
2013/2014	1.001	0	1.001	111	820	70
2014/2015	868	0	868	130	688	50
2015/2016	925	0	925	89	811	25
2016/2017	1.037	0	1.037	165	822	50
2017/2018	1.021	0	1.021	145	826	50
2018/2019	1.183	0	1.183	155	968	60
2019/2020	806	0	806	108	663	35
2020/2021	1.100	0	1.100	150	900	50
Vietnam						
2011/2012	531	54	585	0	585	0
2012/2013	521	38	559	0	559	0
2013/2014	590	71	661	0	661	0
2014/2015	566	36	602	0	602	0
2015/2016	637	58	695	0	695	0
2016/2017	768	43	811	0	811	0
2017/2018	770	62	832	0	832	0
2018/2019	770	51	821	0	821	0
2019/2020	770	52	822	0	822	0
2020/2021	770	50	820	0	820	0
Dünya						
2011/2012	53.866	3.757	57.623	3.933	30.914	22.776
2012/2013	49.859	3.718	53.577	3.889	28.926	20.762
2013/2014	52.291	3.516	55.807	4.001	30.802	21.004
2014/2015	48.830	3.760	52.590	4.061	28.171	20.358
2015/2016	47.111	4.141	51.252	4.477	28.981	17.794
2016/2017	53.859	4.213	58.072	4.810	28.845	24.417
2017/2018	48.191	4.537	52.728	4.876	29.903	17.949
2018/2019	53.992	4.396	58.388	4.778	30.186	23.424
2019/2020	45.732	4.211	49.943	4.402	28.601	16.940
2020/2021	49.361	4.207	53.568	4.584	29.179	19.805

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 2. Dünya Mandalına Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Çin						
2011/2012	16.000	8	16.008	840	14.568	600
2012/2013	17.000	12	17.012	702	15.650	660
2013/2014	17.850	18	17.868	744	16.524	600
2014/2015	19.400	19	19.419	736	18.053	630
2015/2016	20.200	28	20.228	658	18.910	660
2016/2017	20.600	50	20.650	587	19.413	650
2017/2018	21.200	54	21.254	556	20.058	640
2018/2019	22.000	61	22.061	706	20.735	620
2019/2020	23.000	44	23.044	657	21.767	620
2020/2021	23.120	50	23.170	700	21.860	610
AB						
2011/2012	3.099	342	3.441	383	2.711	347
2012/2013	2.927	317	3.244	404	2.493	347
2013/2014	3.213	369	3.582	349	2.848	385
2014/2015	3.474	367	3.841	287	3.206	348
2015/2016	3.086	423	3.509	250	2.988	271
2016/2017	3.421	452	3.873	236	3.265	372
2017/2018	2.913	483	3.396	217	2.953	226
2018/2019	3.225	483	3.708	246	3.191	271
2019/2020	2.834	558	3.392	172	2.990	230
2020/2021	3.117	480	3.597	245	3.097	255
Türkiye						
2011/2012	875	10	885	474	410	1
2012/2013	876	10	886	406	479	1
2013/2014	880	17	897	532	364	1
2014/2015	960	19	979	610	368	1
2015/2016	1.040	23	1.063	575	487	1
2016/2017	1.300	25	1.325	710	614	1
2017/2018	1.550	26	1.576	739	836	1
2018/2019	1.650	32	1.682	712	969	1
2019/2020	1.400	30	1.430	827	602	1
2020/2021	1.750	30	1.780	991	788	1
Fas						
2011/2012	730	0	730	344	386	0
2012/2013	662	0	662	307	355	0
2013/2014	1.160	0	1.160	501	659	0
2014/2015	1.003	0	1.003	347	656	0
2015/2016	1.065	0	1.065	469	596	0
2016/2017	1.278	0	1.278	517	761	0
2017/2018	1.185	0	1.185	539	646	0
2018/2019	1.375	0	1.375	623	752	0
2019/2020	926	0	926	397	529	0
2020/2021	1.205	0	1.205	500	705	0

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 2 (Devam). Dünya Mandalına Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Japonya						
2011/2012	1.001	20	1.021	3	903	115
2012/2013	846	17	863	2	780	81
2013/2014	1.124	10	1.134	3	1.041	90
2014/2015	1.040	12	1.052	3	959	90
2015/2016	933	17	950	3	860	87
2016/2017	1.070	19	1.089	2	989	98
2017/2018	968	19	987	2	906	79
2018/2019	994	19	1.013	1	948	64
2019/2020	960	21	981	1	900	80
2020/2021	973	19	992	1	923	68
ABD						
2011/2012	635	147	782	37	592	153
2012/2013	660	154	814	42	642	130
2013/2014	700	182	882	31	720	131
2014/2015	810	212	1.022	42	759	221
2015/2016	861	232	1.093	36	769	288
2016/2017	933	274	1.207	36	862	309
2017/2018	729	353	1.082	35	876	171
2018/2019	1.004	314	1.318	45	956	317
2019/2020	842	391	1.233	45	990	198
2020/2021	882	400	1.282	40	1.012	230
Güney Kore						
2011/2012	586	0	586	3	480	103
2012/2013	667	0	667	4	607	56
2013/2014	672	0	672	4	575	93
2014/2015	697	0	697	3	535	159
2015/2016	635	0	635	3	547	85
2016/2017	600	0	600	2	542	56
2017/2018	577	0	577	2	503	72
2018/2019	608	0	608	2	543	63
2019/2020	631	0	631	3	551	77
2020/2021	660	0	660	3	567	90
Güney Afrika						
2011/2012	146	1	147	122	11	14
2012/2013	171	1	172	133	23	16
2013/2014	195	1	196	153	24	19
2014/2015	203	1	204	157	24	23
2015/2016	226	1	227	190	26	11
2016/2017	261	1	262	210	28	24
2017/2018	356	1	357	261	21	75
2018/2019	375	2	377	296	22	59
2019/2020	486	3	489	385	27	77
2020/2021	515	3	518	420	30	68

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 2 (Devam). Dünya Mandalına Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Arjantin						
2011/2012	290	0	290	100	150	40
2012/2013	300	0	300	87	150	63
2013/2014	370	0	370	88	200	82
2014/2015	350	0	350	53	200	97
2015/2016	350	0	350	50	190	110
2016/2017	320	0	320	41	169	110
2017/2018	350	0	350	34	200	116
2018/2019	430	0	430	37	280	113
2019/2020	310	0	310	33	200	77
2020/2021	360	0	360	35	220	105
Avustralya						
2011/2012	101	4	105	33	66	6
2012/2013	98	2	100	36	58	6
2013/2014	105	3	108	30	72	6
2014/2015	153	4	157	49	105	3
2015/2016	154	5	159	50	106	3
2016/2017	160	4	164	70	91	3
2017/2018	157	5	162	62	97	3
2018/2019	175	4	179	87	89	3
2019/2020	160	4	164	62	99	3
2020/2021	175	4	179	80	96	3
İsrail						
2011/2012	166	0	166	83	45	38
2012/2013	178	0	178	78	70	30
2013/2014	139	0	139	78	37	24
2014/2015	205	0	205	93	67	45
2015/2016	190	0	190	87	63	40
2016/2017	243	0	243	120	68	55
2017/2018	162	0	162	88	42	32
2018/2019	198	0	198	102	54	42
2019/2020	182	0	182	98	44	40
2020/2021	160	0	160	90	40	30
Tayland						
2011/2012	19	39	58	0	58	0
2012/2013	18	78	96	0	96	0
2013/2014	17	57	74	0	74	0
2014/2015	15	51	66	0	66	0
2015/2016	14	54	68	0	68	0
2016/2017	14	68	82	0	82	0
2017/2018	13	68	81	0	81	0
2018/2019	13	87	100	0	100	0
2019/2020	12	102	114	0	114	0
2020/2021	12	105	117	0	117	0

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 2 (Devam). Dünya Mandalina Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Filipinler						
2011/2012	18	78	96	0	96	0
2012/2013	17	57	74	0	74	0
2013/2014	15	51	66	0	66	0
2014/2015	14	54	68	0	68	0
2015/2016	14	68	82	0	82	0
2016/2017	13	68	81	0	81	0
2017/2018	13	87	100	0	100	0
2018/2019	12	101	113	0	113	0
2019/2020	12	112	124	0	124	0
2020/2021	12	115	127	0	127	0
Dünya						
2011/2012	23.862	2.220	26.082	2.422	22.243	1.417
2012/2013	24.587	2.119	26.706	2.201	23.115	1.390
2013/2014	26.591	2.284	28.875	2.513	24.931	1.431
2014/2015	28.447	2.181	30.628	2.380	26.631	1.617
2015/2016	28.892	2.192	31.084	2.371	27.157	1.556
2016/2017	30.343	2.400	32.743	2.531	28.534	1.678
2017/2018	30.295	2.515	32.810	2.535	28.860	1.415
2018/2019	32.185	2.634	34.819	2.857	30.409	1.553
2019/2020	31.878	2.727	34.605	2.680	30.522	1.403
2020/2021	33.064	2.761	35.825	3.105	31.260	1.460

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 3. Dünya Limon Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Meksika						
2011/2012	2.056	625	1.121	310	2.056	310
2012/2013	2.121	523	1.268	330	2.121	330
2013/2014	2.190	519	1.332	339	2.190	339
2014/2015	2.328	610	1.358	360	2.328	360
2015/2016	2.419	662	1.383	374	2.419	374
2016/2017	2.516	731	1.397	388	2.516	388
2017/2018	2.315	729	1.190	396	2.315	396
2018/2019	2.690	751	1.542	397	2.690	397
2019/2020	2.720	801	1.412	507	2.720	507
2020/2021	2.873	852	1.671	350	2.873	350
AB						
2011/2012	1.704	92	1.377	235	1.704	235
2012/2013	1.602	77	1.333	192	1.602	192
2013/2014	1.688	101	1.275	312	1.688	312
2014/2015	1.996	106	1.537	353	1.996	353
2015/2016	1.894	69	1.582	243	1.894	243
2016/2017	2.055	79	1.692	284	2.055	284
2017/2018	2.083	65	1.786	232	2.083	232
2018/2019	2.231	82	1.871	278	2.231	278
2019/2020	2.059	81	1.746	232	2.059	232
2020/2021	2.190	82	1.818	290	2.190	290
Arjantin						
2011/2012	1.300	267	70	963	1.300	963
2012/2013	1.351	280	75	996	1.351	996
2013/2014	780	150	60	570	780	570
2014/2015	1.450	185	70	1.195	1.450	1.195
2015/2016	1.353	279	70	1.004	1.353	1.004
2016/2017	1.453	241	90	1.122	1.453	1.122
2017/2018	1.771	272	151	1.348	1.771	1.348
2018/2019	1.781	234	170	1.377	1.781	1.377
2019/2020	1.471	255	150	1.066	1.471	1.066
2020/2021	1.031	190	110	731	1.031	731
Türkiye						
2011/2012	753	429	259	65	753	65
2012/2013	682	369	258	55	682	55
2013/2014	763	426	277	60	763	60
2014/2015	728	433	238	57	728	57
2015/2016	674	434	200	40	674	40
2016/2017	854	495	319	40	854	40
2017/2018	1.003	536	417	50	1.003	50
2018/2019	1.102	576	476	50	1.102	50
2019/2020	952	382	520	50	952	50
2020/2021	1.002	439	513	50	1.002	50

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 3 (Devam). Dünya Limon Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
ABD						
2011/2012	1.246	95	960	191	1.246	191
2012/2013	1.305	110	926	269	1.305	269
2013/2014	1.229	127	926	176	1.229	176
2014/2015	1.383	114	1.004	265	1.383	265
2015/2016	1.435	110	1.135	190	1.435	190
2016/2017	1.498	112	1.222	164	1.498	164
2017/2018	1.508	97	1.222	189	1.508	189
2018/2019	1.697	96	1.361	240	1.697	240
2019/2020	1.816	90	1.418	308	1.816	308
2020/2021	1.850	80	1.515	255	1.850	255
Güney Afrika						
2011/2012	260	165	11	84	260	84
2012/2013	245	175	12	58	245	58
2013/2014	313	220	13	80	313	80
2014/2015	340	246	15	79	340	79
2015/2016	309	237	16	56	309	56
2016/2017	431	299	17	115	431	115
2017/2018	447	315	19	113	447	113
2018/2019	493	350	21	122	493	122
2019/2020	659	455	26	178	659	178
2020/2021	672	500	27	145	672	145
İsrail						
2011/2012	53	1	49	3	53	3
2012/2013	51	1	49	1	51	1
2013/2014	64	5	56	3	64	3
2014/2015	65	3	60	2	65	2
2015/2016	60	3	55	2	60	2
2016/2017	67	3	60	4	67	4
2017/2018	65	1	60	4	65	4
2018/2019	68	2	60	6	68	6
2019/2020	75	0	66	9	75	9
2020/2021	70	1	64	5	70	5
Japonya						
2011/2012	63	0	60	3	63	3
2012/2013	60	0	57	3	60	3
2013/2014	61	0	58	3	61	3
2014/2015	102	0	75	27	102	27
2015/2016	103	0	74	29	103	29
2016/2017	106	0	75	31	106	31
2017/2018	103	0	72	31	103	31
2018/2019	101	0	69	32	101	32
2019/2020	99	0	59	40	99	40
2020/2021	97	0	60	37	97	37

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 3 (Devam). Dünya Limon Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Fas						
2011/2012	60	7	53	0	60	0
2012/2013	47	10	37	0	47	0
2013/2014	43	10	33	0	43	0
2014/2015	30	7	23	0	30	0
2015/2016	35	9	26	0	35	0
2016/2017	40	13	27	0	40	0
2017/2018	36	9	27	0	36	0
2018/2019	45	15	30	0	45	0
2019/2020	43	17	26	0	43	0
2020/2021	44	18	26	0	44	0
Birleşik Arap Emirlikleri						
2011/2012	66	0	66	0	66	0
2012/2013	80	0	80	0	80	0
2013/2014	87	0	87	0	87	0
2014/2015	100	0	100	0	100	0
2015/2016	97	0	97	0	97	0
2016/2017	93	0	93	0	93	0
2017/2018	84	0	84	0	84	0
2018/2019	105	0	105	0	105	0
2019/2020	85	0	85	0	85	0
2020/2021	85	0	85	0	85	0
Dünya						
2011/2012	8.021	1.689	4.478	1.854	8.021	1.854
2012/2013	8.033	1.552	4.577	1.904	8.033	1.904
2013/2014	7.731	1.591	4.597	1.543	7.731	1.543
2014/2015	9.011	1.723	4.950	2.338	9.011	2.338
2015/2016	8.847	1.822	5.087	1.938	8.847	1.938
2016/2017	9.638	1.996	5.494	2.148	9.638	2.148
2017/2018	9.946	2.040	5.543	2.363	9.946	2.363
2018/2019	10.863	2.118	6.243	2.502	10.863	2.502
2019/2020	10.529	2.092	6.047	2.390	10.529	2.390
2020/2021	10.486	2.173	6.450	1.863	10.486	1.863

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 4. Dünya Greyfurt Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Çin						
2011/2012	3.200	13	3.213	118	3.095	0
2012/2013	3.370	17	3.387	130	3.257	0
2013/2014	3.717	26	3.743	165	3.578	0
2014/2015	4.050	31	4.081	124	3.957	0
2015/2016	4.350	33	4.383	159	4.224	0
2016/2017	4.600	40	4.640	180	4.460	0
2017/2018	4.800	78	4.878	208	4.670	0
2018/2019	4.900	61	4.961	248	4.713	0
2019/2020	4.930	76	5.006	209	4.797	0
2020/2021	4.950	78	5.028	220	4.808	0
ABD						
2011/2012	1.047	1	1.048	209	352	487
2012/2013	1.092	13	1.105	184	376	545
2013/2014	950	13	963	147	346	470
2014/2015	826	10	836	141	325	370
2015/2016	728	16	744	124	287	333
2016/2017	633	25	658	108	282	268
2017/2018	462	18	480	58	231	191
2018/2019	548	15	563	57	214	292
2019/2020	485	15	500	56	229	215
2020/2021	512	13	525	56	234	235
Meksika						
2011/2012	415	8	423	19	324	80
2012/2013	425	2	427	18	324	85
2013/2014	424	2	426	14	328	84
2014/2015	424	2	426	19	323	84
2015/2016	438	2	440	22	331	87
2016/2017	442	1	443	20	335	88
2017/2018	418	1	419	18	311	90
2018/2019	473	2	475	20	361	94
2019/2020	460	1	461	23	343	95
2020/2021	495	1	496	21	381	94
Güney Afrika						
2011/2012	305	0	305	174	4	127
2012/2013	437	0	437	242	6	189
2013/2014	413	12	425	217	5	203
2014/2015	387	7	394	221	5	168
2015/2016	315	4	319	203	5	111
2016/2017	354	1	355	231	6	118
2017/2018	403	3	406	288	7	111
2018/2019	372	1	373	258	8	107
2019/2020	358	1	359	256	8	95
2020/2021	360	1	361	260	9	92

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 4 (Devam). Dünya Greyfurt Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Türkiye						
2011/2012	230	4	234	177	57	0
2012/2013	200	4	204	132	72	0
2013/2014	235	5	240	177	63	0
2014/2015	238	3	241	145	96	0
2015/2016	250	2	252	190	62	0
2016/2017	253	3	256	125	131	0
2017/2018	260	1	261	189	71	1
2018/2019	250	1	251	138	112	1
2019/2020	270	2	272	184	87	1
2020/2021	290	2	292	200	91	1
İsrail						
2011/2012	245	0	245	78	14	153
2012/2013	208	0	208	79	12	117
2013/2014	236	0	236	78	24	134
2014/2015	186	0	186	61	8	117
2015/2016	163	0	163	61	10	92
2016/2017	149	0	149	61	8	80
2017/2018	144	0	144	68	8	68
2018/2019	139	0	139	54	8	77
2019/2020	143	0	143	59	6	78
2020/2021	130	0	130	63	7	60
AB						
2011/2012	1.047	1	1.048	209	352	487
2012/2013	1.092	13	1.105	184	376	545
2013/2014	950	13	963	147	346	470
2014/2015	826	10	836	141	325	370
2015/2016	728	16	744	124	287	333
2016/2017	633	25	658	108	282	268
2017/2018	462	18	480	58	231	191
2018/2019	548	15	563	57	214	292
2019/2020	485	15	500	56	229	215
2020/2021	512	13	525	56	234	235
Japonya						
2011/2012	0	149	149	0	149	0
2012/2013	0	134	134	0	134	0
2013/2014	0	109	109	0	109	0
2014/2015	26	100	126	0	125	1
2015/2016	25	82	107	1	105	1
2016/2017	25	84	109	0	108	1
2017/2018	26	71	97	0	96	1
2018/2019	26	64	90	0	89	1
2019/2020	26	61	87	0	85	2
2020/2021	26	65	91	0	89	2

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 4 (Devam). Dünya Greyfurt Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Dünya						
2011/2012	5.544	731	6.275	800	4.602	873
2012/2013	5.842	743	6.585	813	4.818	954
2013/2014	6.067	752	6.819	825	5.087	907
2014/2015	6.246	670	6.916	736	5.422	758
2015/2016	6.376	701	7.077	785	5.648	644
2016/2017	6.562	665	7.227	755	5.898	574
2017/2018	6.620	786	7.406	878	6.049	479
2018/2019	6.816	724	7.540	812	6.135	593
2019/2020	6.767	731	7.498	828	6.170	500
2020/2021	6.859	752	7.611	861	6.252	498

Kaynak: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>. (Erişim Tarihi: 03.05.2021)

Ek Tablo 5. Dünya Portakal Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2015	2016	2017	2018	2019
Arnavutluk	37,4	48,1	41,5	47,5	49,6
Gana	39,8	39,8	39,8	43,0	42,9
Güney Afrika	40,0	40,7	41,4	42,1	42,8
El Salvador	31,0	31,0	31,0	37,8	41,5
Endonezya	36,7	36,6	37,0	37,4	37,8
İran	22,8	25,1	29,3	31,2	37,2
Guatemala	32,4	34,7	34,7	33,3	34,2
Saint Vincent ve Grenadinler	17,3	23,0	30,0	30,3	33,7
Honduras	30,0	30,0	28,8	28,4	30,0
Çin, Tayvan Eyaleti	26,4	25,1	30,0	28,0	29,4
Paraguay	28,9	29,0	29,0	29,0	29,2
Brezilya	25,0	26,4	27,6	28,6	29,0
Yunanistan	25,9	27,1	24,8	28,9	28,0
Suriye Arap Cumhuriyeti	26,7	26,7	27,1	27,8	27,8
Lübnan	26,5	33,6	26,1	25,5	26,1
Cezayir	23,2	18,6	20,3	22,3	26,0
Kuveyt	22,6	24,9	25,7	25,7	25,8
Mısır	25,5	25,3	24,4	24,8	25,1
Guyana	26,0	10,1	23,0	24,8	25,0
Filistin	22,1	31,7	26,5	25,0	25,0
Saint Lucia	17,4	22,7	24,8	23,8	24,3
ABD	24,7	24,8	21,6	16,9	23,4
İspanya	19,9	25,8	23,9	26,1	23,0
Bahamalar	22,8	22,8	22,8	22,7	22,7
Türkiye	33,5	35,1	38,0	37,4	22,6
Arjantin	23,1	22,5	21,9	21,9	22,3
Tayland	20,8	21,1	21,4	21,7	21,9
Şili	19,6	20,1	20,6	22,4	21,4
Fas	16,0	16,3	18,3	17,6	20,2
İtalya	21,9	18,8	18,8	19,2	20,2
Peru	15,8	15,9	15,9	16,1	19,8
Portekiz	14,7	17,8	18,8	19,5	19,5
Avustralya	19,6	19,4	19,4	19,4	19,3
Uruguay	14,8	18,8	18,8	16,6	18,9
Çin	16,3	16,4	17,1	18,0	18,7
İsrail	17,0	17,8	21,1	16,5	18,6
Mozambik	16,4	19,3	16,5	17,8	18,3
Kolombiya	15,5	15,2	16,2	16,9	17,1
Dominik Cumhuriyeti	16,2	16,4	16,6	16,8	16,9
Ürdün	19,4	19,2	16,8	18,4	16,8
Dünya	18,1	18,5	18,9	19,1	19,4

Kaynak: <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC> (Erişim Tarihi: 06.05.2021)

Ek Tablo 6. Dünya Limon Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	36,6	37,2	36,4	36,7	39,9
Filistin	32,0	37,9	34,0	33,3	34,7
Arjantin	30,9	32,3	31,2	34,5	33,1
Birleşik Arap Emirlikleri	32,1	32,1	32,2	32,1	30,1
İsrail	29,8	31,0	31,6	27,3	29,3
Lübnan	29,5	32,8	29,5	28,6	28,9
Brezilya	25,6	26,6	26,9	27,9	26,8
Guyana	8,8	13,5	29,6	27,6	26,2
Şili	26,2	25,9	25,8	25,7	25,9
Honduras	30,0	30,0	26,8	24,4	25,5
Avustralya	23,9	23,7	23,8	23,8	23,9
Türkiye	26,3	28,3	31,1	30,6	23,7
Mısır	23,4	23,8	24,1	24,1	22,6
Suriye Arap Cumhuriyeti	22,6	22,9	24,3	25,6	22,6
Japonya	19,2	20,0	20,7	21,4	22,1
Cezayir	19,1	17,2	18,4	17,4	21,8
Guatemala	20,6	22,3	23,2	21,4	21,7
Yunanistan	14,6	14,9	17,5	20,1	21,5
Kuveyt	20,0	21,0	23,7	23,3	21,5
Güney Afrika	22,1	20,5	20,7	20,7	20,8
Kosta Rika	20,5	20,2	20,4	20,6	20,8
Çin	20,6	22,4	22,6	20,7	20,6
Paraguay	20,0	20,1	19,9	19,8	20,0
Seyşeller	17,7	18,3	18,7	19,3	19,7
İtalya	15,3	19,2	16,6	16,5	19,3
İspanya	23,0	23,2	21,5	23,6	18,9
Uruguay	24,0	22,5	20,3	16,8	18,4
Saint Vincent ve Grenadinler	11,9	15,5	18,8	18,7	18,3
Yeni Zelanda	17,1	16,8	17,0	17,2	17,5
Çin, Tayvan Eyaleti	15,8	13,3	13,7	15,6	17,1
Ürdün	20,8	19,8	16,5	16,7	16,3
İran	16,4	15,9	15,9	16,0	16,0
Jamaika	15,9	16,0	16,7	16,2	15,9
Surinam	15,9	16,5	12,7	16,0	15,4
Grenada	15,7	16,0	15,5	15,9	15,4
Portekiz	16,0	15,7	15,4	15,4	15,4
Kongo Demokratik Cum.	15,2	15,3	15,3	15,3	15,3
Tunus	14,7	14,7	14,8	14,6	14,9
Meksika	14,5	14,9	14,7	14,5	14,7
Fas	10,5	12,3	13,0	12,2	14,0
Tacikistan	13,8	13,7	13,7	15,1	13,8
Dünya	16,0	16,2	15,9	16,6	16,3

Kaynak: <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC> (Erişim Tarihi: 06.05.2021)

Ek Tablo 7. Dünya Mandalina Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2015	2016	2017	2018	2019
Mali	7,3	12,2	12,1	42,3	42,3
Peru	25,2	27,2	26,8	28,6	40,8
ABD	30,5	32,1	33,7	25,3	33,7
Arnavutluk	27,1	36,1	37,4	38,1	31,5
Güney Afrika	29,7	29,5	29,7	29,9	30,1
Kore Cumhuriyeti	30,1	28,1	27,7	28,8	29,8
İran (İslam Cumhuriyeti)	22,5	26,0	38,8	32,9	27,2
Filistin	26,1	26,1	27,1	27,1	27,1
Türkiye	26,6	28,7	30,6	32,0	26,1
Karadağ	22,5	23,2	23,1	24,4	25,6
Hırvatistan	16,7	25,0	9,4	24,8	24,7
Şili	17,4	21,2	21,0	23,1	24,4
Paraguay	25,1	25,0	24,4	24,4	24,3
Lübnan	22,9	25,6	26,2	25,2	23,6
Avustralya	22,7	23,2	23,0	23,1	23,3
Azerbaycan	24,1	25,4	22,1	22,8	23,3
Kıbrıs	73,9	29,2	34,8	31,3	22,9
Mısır	21,9	22,3	22,1	22,3	22,6
İtalya	22,9	20,4	21,6	17,6	22,5
Cezayir	20,6	17,3	17,4	16,9	21,7
İsrail	20,0	16,2	16,8	18,6	21,5
Fas	16,7	17,3	20,0	18,9	21,1
Çin, Tayvan Eyaleti	18,1	18,2	21,3	20,8	20,8
Japonya	18,4	19,4	18,3	19,5	19,3
Suriye Arap Cumhuriyeti	19,5	19,2	19,2	19,2	19,3
Brezilya	20,4	20,4	19,3	18,9	18,7
Bahamalar	18,0	18,1	18,2	18,3	18,4
Fransız Polinezyası	20,0	19,0	18,0	18,0	18,0
Ürdün	20,4	20,0	18,0	19,6	17,4
İspanya	19,2	21,8	18,3	18,2	17,3
Yunanistan	23,3	22,0	22,2	19,1	16,8
Portekiz	15,7	15,6	15,6	16,5	16,5
Fransa	13,3	23,2	21,4	24,0	16,4
Venezuela	14,9	15,6	16,4	15,4	15,3
Uruguay	17,3	16,5	17,0	13,8	14,7
Arjantin	15,2	16,0	15,5	15,0	14,6
Yemen	14,8	14,0	14,0	13,0	14,3
Meksika	14,4	13,9	14,5	15,1	14,2
Özbekistan	12,6	12,6	12,9	13,2	13,5
El Salvador	15,1	15,1	15,0	13,1	13,0
Dünya	13,1	12,8	12,9	12,7	12,9

Kaynak: <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC> (Erişim Tarihi: 06.05.2021)

Ek Tablo 8. Dünya Geyfurt Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2015	2016	2017	2018	2019
İsrail	48,4	54,2	97,6	65,9	85,9
Çin	42,1	41,9	51,5	52,3	53,7
Türkiye	39,4	41,1	48,5	48,2	47,7
Paraguay	47,6	47,5	45,5	45,5	47,3
Bahamalar	43,0	43,8	44,8	45,7	46,6
Kıbrıs	57,0	53,4	45,0	39,2	38,2
Güney Afrika	30,3	30,9	30,6	30,7	30,8
Jamaika	26,2	27,3	28,4	29,5	30,6
Filistin	31,5	29,2	29,2	29,2	29,2
İspanya	36,3	40,3	38,1	31,5	29,0
Suriye Arap Cumhuriyeti	26,6	26,8	27,1	27,4	27,7
ABD	30,3	28,1	26,3	20,8	25,4
Yeni Zelanda	24,8	24,9	25,2	25,4	25,1
Meksika	25,0	26,5	25,0	24,4	24,9
Arjantin	24,4	26,3	23,1	24,2	24,3
Tunus	22,7	23,0	23,3	23,5	23,7
Cezayir	22,2	21,9	21,6	18,0	23,2
Porto Riko	30,4	30,3	25,5	24,6	23,1
Özbekistan	19,0	19,9	20,7	21,5	22,2
İran	22,5	21,7	21,8	21,9	22,0
Fransa	16,4	24,3	26,1	20,6	21,8
Yunanistan	23,9	24,7	25,1	19,8	20,7
Fransız Polinezyası	20,0	20,2	20,9	20,1	20,2
Saint Vincent ve Grenadinler	17,8	17,6	18,2	18,3	19,1
Fas	8,2	9,3	10,9	15,8	19,0
Brezilya	18,3	18,4	18,5	18,6	18,7
İtalya	18,4	17,9	17,8	17,8	18,6
Honduras	17,3	17,5	17,7	17,9	18,2
Dominik Cumhuriyeti	16,6	17,4	17,3	17,8	17,9
Çin, Tayvan Eyaleti	14,5	14,6	18,3	19,0	17,6
Malezya	9,8	14,1	14,6	18,7	17,6
Ürdün	20,4	22,0	16,1	18,8	17,3
Kongo	16,0	16,3	16,5	16,6	16,8
Tayland	8,7	9,2	9,0	15,2	16,6
Lübnan	18,0	14,8	8,4	9,1	15,0
Surinam	16,3	16,2	15,1	14,7	14,5
Mısır	15,1	14,8	14,8	13,5	14,1
Kenya	13,3	13,3	13,1	13,5	12,7
Vietnam	11,9	11,8	12,1	7,6	12,4
Portekiz	11,0	11,4	10,8	12,0	12,0
Sudan	10,4	10,0	10,2	10,8	11,5
Dünya	25,0	24,8	26,2	24,5	26,8

Kaynak: <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC> (Erişim Tarihi: 06.05.2021)

Ek Tablo 9. Türkiye'nin Ülkelere Göre Portakal İhracatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg
Rusya Federasyonu	48.306	104.442	47.623	104.907	38.596	73.195	64.837	113.797	13.706	25.270
Irak	49.448	144.393	52.667	197.327	18.585	85.622	18.841	67.074	9.712	19.796
Gürcistan	4.810	12.864	4.855	14.155	3.450	10.623	3.483	11.508	764	3.512
Ukrayna	11.479	26.292	16.513	39.029	10.701	23.366	15.225	31.320	1.298	3.122
Romanya	4.569	9.016	5.044	9.819	3.400	6.156	3.671	6.296	940	1.593
Moldova	948	2.174	1.725	3.693	1.262	2.740	1.824	3.176	692	1.141
Suriye	87	241	331	1.885	559	3.737	517	2.596	445	1.120
Bulgaristan	1.248	3.305	2.718	5.968	439	988	1.472	3.629	462	1.081
Almanya	847	1.536	1.253	2.014	798	1.359	1.166	1.841	710	992
Azerbaycan	3.355	9.280	5.039	14.634	2.078	5.740	1.322	3.697	322	988
Özbekistan	1.109	2.009	941	1.916	1.518	3.190	1.261	2.980	432	814
Kazakistan	333	915	439	1.291	653	1.667	934	1.916	261	463
Belarus	988	2.174	1.961	4.615	1.271	2.385	1.091	1.799	151	239
Kırgızistan	193	487	175	450	211	539	296	725	87	230
Bosna-Hersek	580	1.704	1.238	3.505	573	1.563	1.429	3.634	82	217
Avusturya	212	343	263	499	156	289	143	224	139	214
Sırbistan	1.510	3.495	3.798	8.361	1.172	2.441	3.043	5.141	111	196
Kosova	42	131	119	391	28	90	311	1.043	54	189
Polonya	1.029	2.249	1.102	2.151	386	601	412	628	117	177
Tacikistan	38	111	85	211	35	101	55	153	59	160
Türkmenistan	987	2.098	1.454	2.243	2.000	2.677	1.099	1.691	106	157
Hollanda	229	514	450	2.182	261	436	1.835	3.430	96	115
BAE	1.461	3.246	1.530	3.309	406	723	758	1.987	108	111
Katar	745	1.733	2.131	5.260	588	1.743	1.163	2.363	53	81
Slovakya	38	80	34	78	0	0	34	54	25	53
Norveç	22	42	122	206	41	71	83	123	23	31
İsviçre	23	34	3	6	5	6	25	26	18	23
Cibuti	0	0	0	0	0	0	29	36	23	23
Kuzey Makedonya	327	844	959	2.529	188	444	847	1.470	6	21
ABD	0	0	0	0	13	1	5	0	10	19
İsveç	1	2	28	55	36	69	63	96	10	14
Karadağ	26	59	107	248	15	35	206	462	4	13
Litvanya	119	234	122	285	81	135	2	0	3	11
Umman	230	709	445	1.112	107	410	265	539	7	10
Belçika	20	47	0	0	0	0	61	102	5	7
Maldivler	2	1	17	10	7	9	7	9	9	7
Birleşik Krallık	213	665	381	1.492	196	364	95	91	5	6
Slovenya	22	67	45	87	1	2	77	141	2	5
Fransa	102	169	137	364	12	17	147	213	4	4
Kuveyt	12	26	57	175	118	243	158	357	1	2
Arnavutluk	9	23	126	318	22	52	99	270	1	2
İtalya	11	26	28	65	0	0	366	544	0	0
Vietnam	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Nijerya	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Çin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hong Kong	56	96	43	61	0	0	0	0	0	0
Diğer	21.193	52.417	5.314	12.965	1.224	2.496	1.764	3.632	0	0
Genel Toplam	156.979	390.290	161.422	449.873	91.191	236.326	130.520	280.816	31.066	62.229

Kaynak: TÜİK (2020 ve 2021 yılı verileri geçicidir, 2021 verisi 3 ayın toplamıdır) Portakal taze ve kurutulmuş olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 18.05.2021)

Ek Tablo 10. Türkiye'nin Ülkelere Göre Mandalına İhracatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Rusya Federasyonu	230.423	120.011	245.308	119.859	305.460	163.833	417.819	219.576	90.945	48.895
Ukrayna	67.467	30.502	101.272	41.782	117.316	54.111	115.420	54.260	28.843	12.250
Irak	99.964	34.958	155.980	33.401	127.145	25.086	102.009	37.082	23.413	7.803
Sırbistan	8.309	4.497	10.223	5.665	12.771	6.824	16.901	10.640	8.217	6.075
Romanya	6.512	3.533	11.472	6.145	11.878	6.342	15.555	9.270	7.550	5.193
Polonya	620	368	2.184	1.715	2.736	1.644	8.594	6.622	7.318	5.615
Moldova	5.623	2.457	8.715	3.926	9.604	4.608	11.468	6.120	4.975	2.891
Azerbaycan	2.860	901	6.589	1.970	4.822	1.361	5.043	1.255	4.416	707
Bosna-Hersek	3.615	1.347	3.092	1.125	3.948	1.328	5.300	2.070	3.258	1.438
Gürcistan	3.607	1.316	3.262	871	8.949	3.046	9.646	2.429	2.779	529
Bulgaristan	2.581	1.545	5.207	2.220	5.454	2.508	5.070	2.181	2.547	1.383
Kuzey Makedonya	3.899	1.933	5.040	2.256	5.022	2.321	6.199	3.028	2.355	1.266
Suriye	194	46	4.122	722	4.713	627	9.769	2.188	2.336	697
Belarus	4.839	2.379	7.680	3.466	8.010	4.192	7.340	4.311	2.279	1.592
BAE	525	199	1.224	441	1.159	418	2.500	954	2.268	952
Almanya	1.732	1.171	2.646	1.695	2.747	1.680	4.223	2.742	2.150	1.616
Kazakistan	703	300	1.649	688	2.241	866	3.262	1.468	2.038	953
Kosova	532	177	722	258	570	202	2.765	992	1.310	416
Kuveyt	15	8	19	7	434	175	1.847	783	1.129	415
Hollanda	1.537	805	1.661	870	2.394	1.471	2.262	1.694	1.054	930
Hırvatistan	637	351	456	301	941	648	711	613	1.043	899
Umman	34	10	146	59	99	45	720	316	879	366
Çekya	1.659	920	3.037	1.561	4.115	2.209	2.995	2.108	872	776
Özbekistan	433	202	1.050	445	1.554	686	3.622	1.433	821	459
Slovenya	391	196	505	415	481	280	1.686	1.248	808	547
Macaristan	1	1	2.155	1.267	2.125	1.250	2.846	2.012	798	635
Slovakya	79	47	505	238	522	263	1.129	564	766	635
Katar	481	248	372	180	665	309	1.084	413	749	281
Türkmenistan	768	374	2.851	2.021	4.390	3.137	2.530	1.771	687	444
İsveç	0	0	317	197	680	409	771	505	650	425
Kırgızistan	221	88	532	222	282	121	1.185	498	634	260
Letonya	47	25	86	33	1.089	558	1.023	663	529	359
Avusturya	755	543	1.053	643	1.043	596	1.157	788	469	356
Bahreyn	10	2	2	1	24	14	250	93	332	137
Litvanya	0	0	77	32	452	236	212	133	326	328
Karadağ	120	65	89	33	127	49	294	196	319	201
Birleşik Krallık	3.465	2.327	3.170	1.711	2.865	1.525	2.313	1.450	133	124
Norveç	17	9	136	113	142	103	159	130	111	102
İtalya	9	4	202	175	0	0	2.615	1.986	106	93
Belçika	188	144	538	329	173	99	228	164	105	98
Tacikistan	11	4	42	17	40	12	37	10	93	30
İsviçre	19	16	18	16	15	11	49	52	47	55
Moğolistan	0	0	46	16	13	8	67	35	36	27
Fransa	56	42	47	25	16	11	194	186	36	38
Diğer	2.312	972	5.637	2.069	6.163	2.665	7.412	3.187	70	65
TOPLAM	457.271	215.042	601.137	241.203	665.388	297.888	788.281	390.217	212.599	109.356

Kaynak: TÜİK (2020 ve 2021 yılı verileri geçicidir, 2021 verisi 3 ayın toplamıdır.) Mandarinler (Tanjerin ve Satsumalar dahil); taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 18.05.2021)

Ek Tablo 11. Türkiye'nin Ülkelere Göre Limon İhracatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Irak	84.053	32.954	130.777	39.425	110.885	29.248	109.927	46.581	69.426	30.279
Rusya Federasyonu	119.268	82.522	130.835	77.754	100.295	65.064	116.048	76.832	60.748	36.995
Ukrayna	30.334	14.785	37.962	17.912	32.941	17.095	36.340	19.392	17.582	7.878
Romanya	27.547	22.696	38.062	27.701	26.106	17.988	23.555	17.933	12.301	8.075
Sırbistan	16.727	13.142	20.226	13.327	16.807	11.031	16.312	10.814	8.181	5.326
BAE	14.172	7.883	17.597	8.882	15.107	7.091	14.322	7.058	7.745	3.226
Suriye	402	127	9.879	1.872	10.405	1.682	7.454	1.937	7.491	2.244
Bulgaristan	15.997	11.412	26.289	17.759	18.795	13.143	18.605	12.891	6.129	3.987
Azerbaycan	8.999	3.612	11.722	4.543	8.810	3.930	4.542	1.925	4.888	1.518
Bosna-Hersek	6.621	3.264	9.106	4.262	7.665	3.368	7.986	3.742	4.640	2.010
Katar	3.314	2.137	6.043	2.988	5.532	2.731	6.055	2.942	3.434	1.550
Polonya	13.882	12.059	26.473	17.656	14.176	10.972	18.096	12.919	2.959	1.852
Kuveyt	928	718	1.103	575	2.118	957	4.701	2.214	2.869	1.131
Kuzey Makedonya	6.192	3.989	5.825	2.883	5.511	2.936	5.816	3.179	2.081	973
Belarus	3.347	2.245	6.335	3.305	3.270	1.992	4.375	2.725	1.925	1.227
Almanya	4.131	3.131	6.385	4.099	3.966	2.262	4.570	3.013	1.738	1.168
Gürcistan	3.521	1.411	4.050	1.398	4.265	1.612	6.633	2.014	1.728	503
Moldova	2.184	1.496	3.316	2.093	2.946	1.876	3.103	2.135	1.676	1.087
Umman	968	445	1.589	751	1.886	815	2.023	1.048	1.599	712
Kosova	1.896	922	2.266	1.202	1.922	1.077	2.548	1.532	1.375	747
Çekya	5.826	4.962	10.696	7.032	5.451	3.916	4.960	3.897	1.091	826
Kazakistan	1.342	642	1.836	732	1.037	408	1.289	668	946	458
Karadağ	1.948	1.371	2.516	1.567	2.085	1.260	1.576	993	879	430
Bahreyn	263	146	488	155	975	425	986	516	871	347
Kanada	1.219	1.347	4.088	4.129	995	1.189	1.784	2.026	745	805
Hırvatistan	1.391	1.132	4.074	2.630	3.154	2.198	3.766	2.442	634	429
Slovakya	1.857	1.609	2.191	1.571	797	522	1.241	849	612	431
Macaristan	2.607	2.116	4.021	2.810	3.078	2.254	2.648	1.801	608	383
Kırgızistan	140	66	234	104	83	27	172	63	543	197
Hollanda	2.608	2.449	6.077	3.942	1.353	1.142	2.522	2.206	534	332
Arnavutluk	1.774	923	2.066	1.059	1.268	647	1.225	614	360	163
Singapur	1.687	2.099	2.169	2.218	1.257	1.389	1.408	1.639	354	381
Letonya	1.475	1.282	2.175	1.449	1.664	1.146	1.662	1.034	340	212
Hong Kong	1.706	1.849	1.500	1.443	423	464	401	408	282	234
Malezya	2.005	2.360	3.052	2.923	1.322	1.341	846	946	262	239
Yunanistan	3.438	2.631	2.734	1.514	2.658	1.593	2.509	1.505	243	125
Birleşik Krallık	1.701	1.336	3.077	2.101	628	512	928	784	149	136
Norveç	670	705	1.013	872	873	792	609	583	134	93
Lübnan	0	0	0	0	0	0	0	0	126	47
İsveç	151	138	511	423	250	178	749	548	106	73
ABD	22	29	1.201	1.238	466	516	190	210	103	77
Avusturya	421	376	1.223	854	1.147	911	816	690	62	46
Litvanya	1.004	884	2.408	1.496	923	648	794	480	61	40
Türkmenistan	63	30	88	75	0	0	22	21	56	30
Diğer	72.682	41.602	72.045	36.898	47.523	23.191	24.652	13.693	171	123
TOPLAM	472.481	293.034	627.324	329.624	472.818	243.540	470.766	271.441	230.789	119.142

Kaynak: TÜİK (2020 ve 2021 yılı verileri geçicidir, 2021 verisi 4 ayın toplamıdır.) Limon ve tatlı limon (taze/kurutulmuş) olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 01.06.2021)

Ek Tablo 12. Türkiye'nin Ülkelere Göre Greyfurt İhracatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Rusya Federasyonu	32.874	16.795	48.322	22.174	37.275	20.232	51.130	25.773	28.155	15.610
Ukrayna	8.723	3.952	17.239	7.312	13.354	6.093	16.987	7.811	9.012	4.165
Polonya	13.735	8.161	21.155	9.750	14.188	8.095	21.291	11.755	8.000	5.387
Romanya	11.704	6.373	17.266	7.766	12.974	6.761	14.505	6.880	6.938	4.116
Bulgaristan	7.325	3.175	13.110	5.839	10.391	4.864	12.241	5.506	4.371	2.316
Irak	4.227	1.509	9.011	2.505	4.802	995	5.805	1.806	2.623	1.041
Almanya	4.450	2.841	4.606	2.492	4.250	2.274	4.797	2.387	2.270	1.473
Hollanda	8.527	4.493	9.383	5.002	5.255	3.016	7.800	4.563	2.140	1.476
Sırbistan	3.032	1.834	4.586	2.112	3.171	1.653	4.629	2.346	1.748	1.115
Belarus	1.336	681	2.997	1.276	1.459	754	2.876	1.335	1.619	966
BAE	2.963	1.281	2.570	1.001	1.888	742	2.736	1.089	1.550	509
Birleşik Krallık	1.890	1.192	2.852	1.620	1.873	1.103	4.637	2.861	1.532	993
Kanada	598	397	810	481	733	428	2.266	1.132	1.448	769
Çekya	2.793	1.575	4.764	2.243	2.743	1.400	3.290	1.741	960	683
İtalya	5.026	2.870	5.832	3.087	2.558	1.435	3.830	2.314	934	670
Moldova	698	352	1.337	642	1.345	715	1.623	856	926	568
Gürcistan	1.510	591	1.752	582	1.822	590	2.397	732	878	215
Hırvatistan	763	417	1.118	548	854	510	1.332	765	702	487
Kuzey Makedonya	949	447	1.113	356	955	376	1.871	866	636	299
Bosna-Hersek	952	397	1.262	479	920	379	1.375	554	601	290
Slovakya	811	467	747	358	291	142	412	231	538	304
Suriye	6	2	171	36	370	48	848	160	529	137
Azerbaycan	1.160	418	1.311	437	945	382	701	296	452	154
Letonya	422	197	784	324	675	328	876	423	397	232
Fransa	1.554	904	3.560	1.776	1.458	766	1.677	1.032	386	228
Macaristan	977	533	1.841	855	1.097	596	1.283	679	362	240
Katar	202	81	405	146	408	164	632	238	215	80
Kazakistan	255	126	392	153	383	139	357	171	181	90
Hong Kong	1.946	1.210	486	316	1.554	1.040	642	431	178	138
Karadağ	263	129	547	222	345	174	418	190	174	93
Güney Afrika Cumhuriyeti	396	268	121	85	62	44	472	306	167	105
Belçika	918	581	973	476	654	307	1.173	571	163	101
Kuveyt	25	14	87	34	95	29	205	79	128	45
Singapur	437	268	337	186	532	355	439	307	117	90
Yunanistan	145	73	216	106	223	121	206	99	109	62
Malezya	406	273	368	226	416	260	588	379	91	66
Kosova	115	53	103	51	84	43	186	95	87	53
Slovenya	702	367	971	398	658	349	1.133	546	79	43
Umman	78	28	159	50	222	65	165	67	76	31
Japonya	92	71	823	738	1.365	1.249	1.121	1.027	75	66
Avusturya	96	55	163	86	741	477	337	210	64	46
Arnavutluk	36	17	70	32	51	26	122	55	55	30
Norveç	10	5	63	30	45	28	75	49	49	35
Özbekistan	68	38	130	68	124	60	107	57	40	27
Mauritius	198	117	109	67	168	102	156	98	37	26
Diğer	5.052	2.433	7.106	2.965	3.474	1.647	2.730	1.119	141	90
TOPLAM	130.443	68.061	193.130	87.489	139.249	71.355	184.478	91.987	81.929	45.761

Kaynak: TÜİK (2020 ve 2021 yılı verileri geçicidir, 2021 verisi 4 ayın toplamıdır.) Greyfurt (pomelolar dahil) (taze/kurutulmuş) olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 01.06.2021)

Ek Tablo 13. Türkiye'nin Ülkelere Göre Portakal İthalatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	48.484	12.085	33.096	7.491	41.627	9.747	49.194	11.602	14.020	4.549
Romanya	6	3	0	0	0	0	46	41	75	41
Almanya	0	0	0	0	0	0	0	0	16	16
Birleşik Krallık	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Polonya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İsviçre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rusya Federasyonu	0	0	121	55	477	230	101	80	0	0
Bulgaristan	0	0	8	4	20	9	21	9	0	0
Gürcistan	0	0	5	1	0	0	0	0	0	0
Irak	0	0	0	0	0	0	114	28	0	0
Kazakistan	0	0	0	0	0	0	37	30	0	0
Kırgızistan	0	0	0	0	0	0	20	7	0	0
Moldova	0	0	0	0	7	3	0	0	0	0
Özbekistan	0	0	0	0	0	0	87	63	0	0
Sırbistan	41	34	0	0	0	0	21	19	0	0
Türkmenistan	44	20	0	0	0	0	0	0	0	0
Belirlenemeyen Ülke ve Bölgeler	44	7	0	0	0	0	0	0	0	0
Güney Afrika Cumhuriyeti	0	0	0	0	0	0	72	49	0	0
Diğer	124	78	2	1	0	0	8	3	0	0
TOPLAM	48.743	12.226	33.232	7.551	42.132	9.989	49.721	11.932	14.111	4.605

Kaynak: TÜİK (2020 ve 2021 yılı verileri geçicidir, 2021 verisi 3 ayın toplamıdır.) Portakal taze ve kurutulmuş olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 18.05.2021)

Ek Tablo 14. Türkiye'nin Ülkelere Göre Mandalina İthalatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	5.617	1.147	18.028	5.959	19.495	4.980	28.176	8.831	22.486	9.551
Rusya Federasyonu	0	0	2.626	1.281	2.381	1.483	198	140	255	181
Romanya	0	0	6	2	0	0	81	61	201	138
Almanya	0	0	0	0	4	2	0	0	63	58
Polonya	0	0	0	0	9	5	41	23	62	52
Slovenya	0	0	0	0	0	0	0	0	62	55
Slovakya	0	0	0	0	0	0	0	0	23	21
Hırvatistan	0	0	0	0	17	13	0	0	21	21
Bosna-Hersek	0	0	0	0	0	0	0	0	21	19
Belçika	0	0	0	0	0	0	0	0	20	18
Avusturya	0	0	0	0	0	0	0	0	20	17
Hollanda	0	0	41	19	0	0	0	0	20	20
İtalya	0	0	0	0	0	0	44	36	0	0
Belarus	0	0	0	0	21	18	0	0	0	0
Birleşik Krallık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bulgaristan	0	0	13	5	22	11	69	35	0	0
Çekya	0	0	0	0	0	0	41	37	0	0
İsveç	0	0	0	0	0	0	28	16	0	0
İsviçre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Diğer	112	28	0	0	28	12	232	160	0	0
TOPLAM	5.729	1.174	20.714	7.266	21.977	6.525	28.909	9.339	23.254	10.151

Kaynak: TÜİK (2020 ve 2021 yılı verileri geçicidir, 2021 verisi 3 ayın toplamıdır. Mandarinler (Tanjerin ve Satsumalar dahil); taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 18.05.2021)

Ek Tablo 15. Türkiye'nin Ülkelere Göre Limon İthalatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	3.352	1.005	1.639	603	942	239	1.796	529	1.953	581
Brezilya	458	463	470	475	635	604	368	364	131	135
Bulgaristan	42	40	14	15	3	2	88	54	78	74
Mısır	24	24	22	17	49	31	54	36	35	23
Slovenya	0	0	0	0	0	0	20	22	19	8
Sırbistan	1	95	20	24	34	35	0	0	17	17
Romanya	75	74	277	276	48	53	12	9	16	10
Slovakya	0	0	0	0	0	0	0	0	13	13
Polonya	0	0	0	0	72	68	0	0	11	8
Meksika	47	46	84	89	46	46	12	14	8	8
İran	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
ABD	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Almanya	0	0	59	49	5	4	20	14	0	0
Birleşik Krallık	0	0	0	0	9	7	0	0	0	0
Fransa	2	119	435	588	0	0	0	0	0	0
Gürcistan	0	0	7	1	0	0	0	0	0	0
Hırvatistan	0	0	20	17	0	0	41	35	0	0
Hollanda	0	0	0	0	0	0	20	28	0	0
İsveç	0	0	0	0	0	0	10	7	0	0
İtalya	0	0	25	26	24	24	0	0	0	0
Kamboçya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kanada	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Karadağ	21	26	20	25	0	0	59	42	0	0
Katar	0	0	0	0	22	19	0	0	0	0
Kazakistan	0	0	0	0	0	0	12	12	0	0
Kuzey Makedonya	0	0	21	18	0	0	0	0	0	0
Macaristan	0	0	21	16	0	0	0	0	0	0
Diğer	2	2	52	36	91	91	41	41	0	0
TOPLAM	4.024	1.894	3.185	2.275	1.979	1.223	2.555	1.208	2.284	877

Kaynak: TÜİK (2020 ve 2021 yılı verileri geçicidir, 2021 verisi 4 ayın toplamıdır .) Limon ve tatlı limon (taze/kurutulmuş) olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 02.06.2021)

Ek Tablo 16. Türkiye'nin Ülkelere Göre Greyfurt İthalatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	2.476	487	1.076	290	357	92	300	91	694	197
Çin	339	138	325	143	363	148	413	184	148	75
Bulgaristan	0	0	0	0	7	4	9	3	33	19
Slovenya	0	0	0	0	0	0	0	0	22	14
Belçika	0	0	0	0	0	0	0	0	15	11
Romanya	0	0	0	0	14	6	4	2	12	9
Slovakya	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5
Almanya	0	0	2	2	2	1	0	0	2	1
Diğer	29	16	59	26	242	117	102	72	0	0
TOPLAM	2.843	641	1.462	461	985	368	828	353	930	330

Kaynak: TÜİK (2020 ve 2021 yılı verileri geçicidir, 2021 verisi 4 ayın toplamıdır.) Greyfurt (pomelolar dahil) (taze/kurutulmuş) olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 02.06.2021)

Ek Tablo 17. Türkiye Turunçgil Ortalama Üretici Fiyatları (TL/Kg)

Yıllar	Aylar	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt
2016	Ocak	0,60	0,71	1,48	0,36
	Şubat	0,58	0,74	1,49	0,38
	Mart	0,62	-	-	-
	Nisan	0,62	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	1,49	-
	Ekim	-	0,61	1,29	0,44
	Kasım	0,60	0,60	1,21	0,53
	Aralık	0,59	0,59	1,15	0,54
2016 Ortalama		0,60	0,65	1,35	0,45
2017	Ocak	0,58	0,68	1,29	0,85
	Şubat	0,64	0,74	1,41	0,89
	Mart	0,76	-	-	-
	Nisan	0,78	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	1,57	-
	Ekim	-	0,76	1,52	0,44
	Kasım	0,77	0,75	1,55	0,68
	Aralık	0,74	0,73	1,75	0,69
2017 Ortalama		0,71	0,73	1,51	0,71
2018	Ocak	0,72	0,93	1,69	0,73
	Şubat	0,75	0,95	1,65	0,66
	Mart	0,80	-	-	-
	Nisan	0,80	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	1,34	-
	Ekim	-	0,77	1,25	0,78
	Kasım	0,86	0,72	1,17	0,83
	Aralık	0,86	0,68	1,16	1,00
2018 Ortalama		0,80	0,81	1,38	0,80

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 18.05.2021)

(-) Bilgi yoktur.

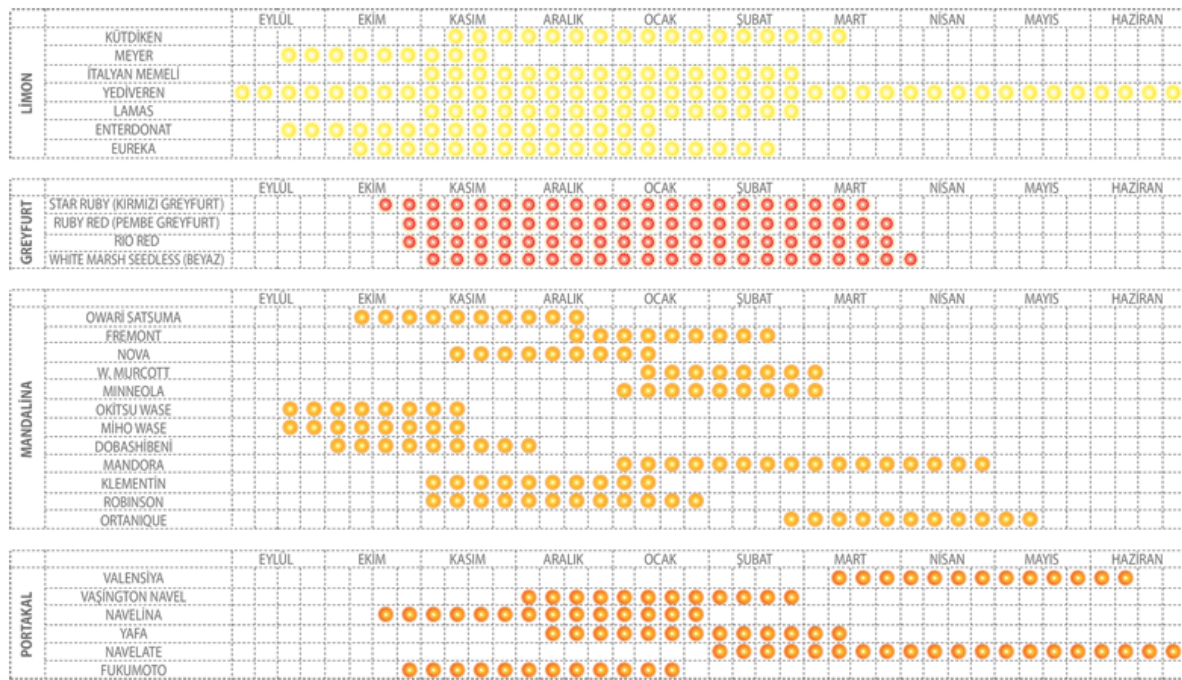
Ek Tablo 17 (devam). Türkiye Turunçgil Ortalama Üretici Fiyatları (TL/Kg)

Yıllar	Aylar	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt
2019	Ocak	0,91	0,72	1,22	1,07
	Şubat	0,94	0,81	1,22	1,12
	Mart	0,95	-	-	-
	Nisan	1,02	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	1,79	-
	Ekim	-	1,04	1,93	1,04
	Kasım	1,30	1,04	1,87	1,05
	Aralık	1,19	1,07	1,84	0,97
2019 Ortalama		1,05	0,94	1,65	1,05
2020	Ocak	1,24	1,03	1,95	0,95
	Şubat	1,25	1,04	1,95	0,87
	Mart	1,28	-	-	-
	Nisan	1,32	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	2,20	-
	Ekim	-	1,47	2,18	1,02
	Kasım	1,97	1,41	2,06	1,03
	Aralık	1,87	1,45	1,91	1,07
2020 Ortalama		1,49	1,28	2,04	0,99
2021	Ocak	1,82	1,56	1,82	1,15
	Şubat	1,82	1,61	1,87	1,21
	Mart	1,77	-	-	-
	Nisan	2,02	-	-	-
2021 Ortalama		1,86	1,59	1,85	1,18

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 18.05.2021) (2021 yılı verileri geçicidir.)

(-) Bilgi yoktur.

Ek Tablo 18. Bazı turunçgil çeşitleri ve turunçgil üretim takvimi

Kaynak: <http://www.ntg.org.tr/s/b/> (Narenciye Tanıtım Grubu)

KAYNAKLAR

Atlı H.F. ve Söyler O., Dünyada ve Türkiye’de Turunçgil Üretiminin ve İhracatının Değerlendirilmesi, 2018.

Bostan Budak D., Gültekin U., Uysal O., Subaşı S., Kafa G., Aras Y., Ulusal Turunçgil Konseyi, Türkiye Turunçgil Sektörü ve İhracat Yapısı, Mersin, 2016.

Ertek N., Dağdemir V., Keskin A., Türkiye’de Mandalina Piyasasının Ekonomik Analizi ve Pazarlama Marjları, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 2020.

Demir G., Limon Yetiştiriciliği, Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü, 2020.

FAO, 2021. Food and Agriculture Organization of The United Nations Statistics Division, (<http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>).

Kızıltuğ T., Hatay İlinin Portakal Üretimi ve Dış Ticarete İşletmelerin Pazarlama Stratejileri, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2017.

Narenciye Tanıtım Grubu, 2021, (<http://utk.org.tr/index.php/bilgi-bankasi/turunccgil-uretimi/turunccgil-uretim-takvimi>).

Seçer A., Narenciye Sektör Araştırması Projesi, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Doğrudan Faaliyet Destek Programı, 2012.

USDA, 2021, The United States Department of Agriculture, (<http://www.usda.gov>).

Uysal O., Polatöz S., Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi. Dünyada ve Türkiye’de Turunçgil Üretimi ve Dış Ticareti, 2017.

TÜİK, 2021. Türkiye İstatistik Kurumu, (<http://www.tuik.gov.tr>).